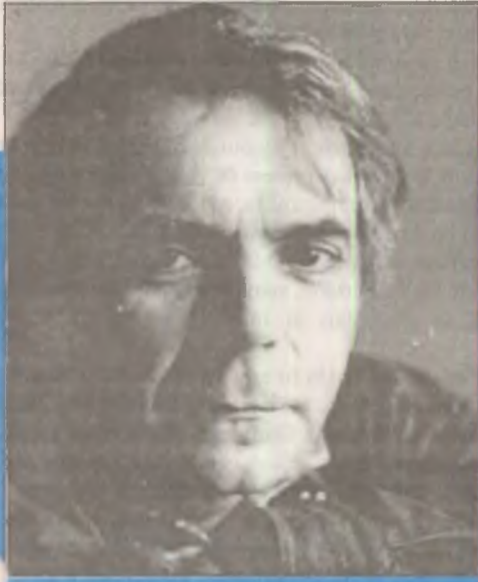

Luceafărul

Săptămânal de literatură. Nr. 15 (507). Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI. Miercuri, 18 aprilie, 2001

Candidați la Președinția Uniunii Scriitorilor

interimar a fost numit de regretatul Laurențiu Ulici în funcția de vicepreședinte și a primit de la Comitet sarcina de a organiza alegerile. Sarcină pe care, mi se pare, și-a depășit-o cu mult, făcându-și propagandă în filiale - e candidat la președinție - pe banii Uniunii și altele. N-am informații despre administrarea banilor. Mi-ar dispăcea profund să nu fie una corectă. O anumită transparență se impunea, ce e drept. Cât privește Fondul Literar, el s-a rupt de Uniune, conform Legii instituțiilor de acest tip, dar fără ca majoritatea scriitorilor să fie informată și fără a se ști prea bine de ce fonduri proprii dispune Uniunea acum, în ce raporturi e cu Fondul Literar, ce mai au comun și ce nu (vorbesc și de oameni, sedii etc.).

**nicolae
manolescu**

Ce înseamnă actuala conducere? Doar Consiliul și Comitetul Director sunt legale, alese. Președintele

**marin
mincu**

Numai dacă breasla scriitorilor se va manifesta solidară cu propria-i autonomie, își va recăpăta autoritatea morală și demnitatea profesională, destul de rău șifonate în deceniul postdecembrist. „Guvernanții” nu se vor lăsa intimidați de un președinte - oricât de mare scriitor ar fi acesta -, ci ei vor lua în seamă cu adevărat numai organizația corporatistă a scriitorilor care trebuie să-și dovedească forța de influențare printr-o atitudine cât mai intransigentă în contextul socio-cultural. Numai dacă scriitorii se vor face „auziți” din nou printr-o voce cât mai fermă, Uniunea Scriitorilor poate să-și redobândească rolul de arbitru și judecător „inamovibil” al societății în cadrul procesului complex de adaptare incertă la noua Europă globalizantă.

pedro casals

pag. 20-21

Oamenii Inchiziției îi îmbrăcaseră pe fiecare dintre condamnați cu veșminte corespunzătoare sentinței. Clopotele băteau asurzitor, sunetul lor metalic părea să străpungă urechile mulțimii ce se înghesuia de zor încercând să se apropie cât mai mult de centrul pieței; gloata vedea în desfășurarea faptelor nu numai evenimentul major, ci și un motiv de a veni grămadă la Valladolid, din împrejurimi și de mai departe, în căutare de mângâieri spirituale.

În sfârșit, începu procesiunea „cruții verzi”. Însă înainte, și în văzul tuturor celor prezenți, li se oferă condamnaților o masă compusă din orătării fripte și friptură de miel.

Ritm obosit

Mai citesc și azi scrisori ale bătrânului portar. Mai urc scara până la podul crescut în memoria casei. Mai resimt o mișcare, un tremur ușor al portretelor pictate într-o manieră tradiționalistă. Mai trăiesc și azi fragmente compensatoare dintr-o veche istorie. Mai vând, sub un chip sau altul, o iluzie, o mică întâmplare pe doi arginți soioși, încetul cu încetul, picătură cu picătură arsenicul mi se strecoară în trupul ce-și trăiește ultima tinerețe. Șarpe cu clopoței printre zilele pustii și lungi.

mariana criș

REANIMĂRI STALINISTE

Când unii vor să-și umple timpul (dar să-și piardă vremea!), fiind mai mult sau mai puțin dotați, aruncă pe circuite comunicate crezând că, afișându-și echidistanța, nu li se va observa jocul la mai multe capete. Un astfel de text am căpătat și noi prin intermediul faxului. * Nu vom stăruia asupra intervențiilor de la secția de proză a Uniunii Scriitorilor din Capitală, unde s-au desfășurat alegerile, de teamă că, intrate deja în folclor, nu le vom mai recunoaște. Vom comenta doar promptitudinea Consiliului de conducere al Asociației Scriitorilor din București, reunit în ședință extraordinară, pentru a însăila faimoasa somație: „Avertizăm că de acum încolo, la nici una din ședințele de lucru care vor urma, nu vom mai permite nimănui să se comporte necolegial și lipsit de decență”. Cum nu ne permitem să intervenim în punctuație, lăsând plăcerea cititorilor să sesizeze absența virgulelor necesare, dar nici să atragem atenția că îndrăzneții (anonimi, fiindcă n-am descoperit vreo iscălitură!) sunt supraexpresivi, denaturând sensul cuvintelor (școala, sărăcuța!), îndrăznim totuși să le amintim (dacă i-a atins cumva amnezia!) că informațiile oferite gratuit sunt false. * Comunică domnii ce se ascund sub o ștampilă întinată: „Dezavuăm întru totul atmosfera anarhică, nepropice dezbaterilor, pe care câțiva scriitori au creat-o. Într-un limbaj și pe un ton inadmisibile într-o societate civilizată, aceștia au monopolizat tribuna, dându-și singuri cuvântul unul altuia de câteva ori, atentând la democrația dezbaterilor și sfidând plenul constituit din încă 100 de colegi ai lor”. * Se cuvin mai multe precizări. 1) Anarhia, dacă se poate vorbi de așa ceva, a fost creată și stimulată de cei care au condus, cu diletantism, lucrările. 2) Cei care au avut obiecții și-au exprimat, e adevărat, tranșant opiniile, fără să monopolizeze vreo tribună, de vreme ce au vorbit din sală. 3) N-a existat o înțelegere între oratori, care să-și fi dat cuvântul, când fiecare avea o poziție proprie, fără vreo legătură ocultă cu a celorlalți. 4) Cum să atenteze la democrația dezbaterilor, când acestea n-au prea fost, conducătorul ședinței fiind preocupat să se treacă direct la propunerile pentru Consiliul U.S. și biroul secției de proză. * Apoi, ca să ne ținem de text, fiindcă ne place să lucrăm cu materialul clientului (clienților?), nici un orator nu a folosit „forța brutală fie ea și verbală” și nici nu a recurs la „intimidări”, nu a alungat din sală pe careva „proferând expresii jignitoare”. Iar ne întâlnim, și de această dată, cu unii revanșarzi, care nu cunosc proprietățile cuvintelor. A cere cui va să părăsească sala, în virtutea onoarei presupuse, fiindcă prezența sa acolo ar fi indignat pe ceilalți candidați la președinția U.S., nu-i deloc „alungarea lor din sală proferând expresii jignitoare”. Și încă o perlă: Care lor? Din câte am observat, o singură persoană a părăsit sala Teatrului „Ion Creangă” din Capitală. * După acest comunicat de tot hazul, se observă că prin viața unor nostalgici bănuie iarăși veneniile staliniste. Despre auzenii - cu altă ocazie!

Colectivul de editare:

Marius Tupan (redactor-șef)

Marinela Țepuș (redactor)

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Simona Galațchi, Ioana Popescu (corectură)

Alexandru Istrate (trezorier)

Eugen Crișan (documentarist)

Revista „Luceafărul” este editată de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133. București, sector 1, telefon 659.67.60, fax 312.96.93

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: 2511.1-1543.1/ROL

Cont în valută: 472161601590

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate oficiile poștale din țară. Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

MARCHIZUL ȘI DOCTORATUL ÎN MITOLOGIE

de HORIA GÂRBEA

Când l-am cunoscut pe Adrian Alui Gheorghe, în secolul trecut, prin îndepărtatul an 1986, el nu prevestea prin nimic că va ajunge, în nici 15 ani, autorul unui raft de cărți și doctorand în mitologie comparată. Într-un “trident ofensiv”, cum se zice la fotbal, format din poeți nemțeni, între Daniel Corbu și Aurel Dumitrașcu, el venise în deplasare la cenaclul Universitas și plecase cu o înfrângere onorabilă, la puncte, deși avea mai multă experiență decât violenții confrăți mai tineri care populau acel loc.

Adrian avea încă de pe atunci orgoliu, ca omul ajuns Gheorghe de foarte tânăr, și o mare timiditate pe care o păstrează și acum, când particula “von” își face loc tot mai hotărât între numele, prenumele și renumele său.

Uneltele poetice ale baronului nemțean s-au rafinat și ascuțit foarte mult între timp, încât exegeții sunt adesea puși în încurcătură. Volumul său recent de versuri, **Îngerul căzut**, de la Editura Timpul, arată că mitologul nostru incomparabil începe să creeze texte foarte complexe, greu de clasificat ca gen, un fel de prozo-poeme dramatico-eseistice în care intră în joc procedee diverse, dăătoare de contraste stilistice savante și violente. Cred că încep să cad și eu în capcana lui, în care s-a prăbușit V. Spiridon, autor al postfeței de nestrăbătut a volumului. Dar, efectiv, densitatea de simboluri și numărul de stiluri diverse deconcertează.

Impresionant în acest sens e poemul despre Erich. Un fir epic aparent simplu adună pe el cele mai grele aluzii livești, istorice, mitologice, încât viața acestui neamț din Neamț devine o epopee magică și inițiativă. Îl crezi pe Erich un Ghilgameș. Când colo, în final, vine demitizarea, de fapt percepția demitizatoare a judecății comune. Orice existență, cât de banală, e mistică și profundă dar va fi trivializată de infernul celorlalți.

Iată ce chestii complicate lucrează Adrian von Gheorghe, și nu în lemnul care asigură belșugul Neamțului, ci într-o materie mult mai subtilă care, se vede treaba, se găsește pe lângă Ceahlău. Aflăm că, în afara de fotbaliști și folcloriste, zona cu pricina e prop. nașterii unor aristocrați ai spiritului. Noblețea lui Adrian Alui Gheorghe vine din calitate și, așa cum marii cântăreți de jazz erau supranumiți “Count” sau “Duke”, îmi da singur voce să-l înalț pe autorul **Îngerului căzut** la cerul rangurilor poeziei. “Ține spada mea în dar...”

acolade

CANIONUL PREZIDENȚIAL (VI)

de MARIUS TUPAN

Că să parafrazăm o spunere celebră, o campanie electorală plecată prost putea să se încheie și mai rău dacă, între timp, nu ar fi intervenit câteva evenimente ce au mai estompat avântul și energia (s-or fi îndopat doar cu Coca Cola) unor persoane ce intenționau să-și acopere, în văzul creatorilor, propriile și toxine și să stimuleze numeroase diversiuni. Apropierea lor de politicienii veroși și iresponsabili, care n-au scrupule când întesc victoria, s-a observat de la o poștă. Țipetele șoptite (ca să lansăm și noi un oximoron) au fost luate în seamă doar de o anumită parte a colegilor noștri, în special, provinciali, care nu trebuie totuși învinuiți prea mult, fiindcă au fost tot timpul dezinformați, ademiniți și aburiți, numai pentru a se da câștig de cauză câtorva profitori. Grație ziariștilor, dar și unor scriitori redevabili, care nu mai puteau accepta lașitățile și complicitățile câtorva indivizi cu antecedente pecuniare (ca să fim doar eufemiști!), multe s-au lămurit între timp dar, vă asigurăm, există destule enigme ce trebuie elucidate. Dacă într-o societate ca a noastră corupția e o plagă la vedere (oare, de ce unul dintre personajele romanului meu **Batalioane invizibile** se numește Grigore Plagamat, enciclopedist ambulant, capabil de orice, chiar și de crimă?), măcar breasla noastră să facă excepție. Dar, din păcate, nu s-a întâmplat așa. Când erau de dezbătut atâtea probleme ce ne împovărează existența și, în primul rând, relațiile

noastre cu puterea actuală, dar și cu mutațiile profunde ce se ivesc în noua societate, ne-am izbit de suspiciuni și bănuieli, de practici dubioase și îndeletniciri tradiționale (!) ce ne-au cheltuit timpul și ne-au măcinat nervii. Nu-i mai puțin adevărat că încălcarea grosolană a unui statut, și așa defectuos, pe care unii l-au interpretat doar în folosul propriu al clientelei favorite (ce mai încrângătură familială în acest spațiu!), ca și exploatarea suspectă a unui patrimoniu, și așa atât de restrâns, au dus la tensiuni continue și la disensiuni mocnite, abătându-ne de la chestiunile de fond ale breslei noastre. Cum trebuie să fie noul președinte și ce calități să aibă, ce echipă să-și formeze alesul și încotro să se îndrepte Uniunea Scriitorilor, cât ne datorează societatea pentru sacrificiile noastre și cum trebuie stimulat și prețuit creatorul pentru harul său, iată doar câteva subiecte care au absentat din comentarii, locul acestora fiind luat de fapte anodine și accidentale, de lovituri sub centură, în afara regulilor de joc (ce nu-s de ordin pugilistic) și al onoarei ce nu trebuie să lipsească oamenilor de spirit. Acum, la încheierea unei campanii doldora de surprize - veți observa câte schimbări au avut loc chiar la nivelul Consiliului U.S. - spațiul tipografic fiindu-ne restrâns, ne permitem doar un îndemn: Votați-l la președinție pe cel mai valoros dintre noi, cu o moralitate exemplară!

ÎN CĂUTAREA PROPRIEI MĂRTURISIRI

(de Paște)

de CAIUS TRAIAN DRAGOMIR

Regele David ne spune, în Psalmul 31: „Fericiți căroră s-au iertat fărădelegile și căroră s-au racoperit păcatele/ Fericit bărbatul căruia nu-i va socoti Domnul păcatul, nici nu este în gura lui vicleșug/ Că am tăcut, îmbătrânit-au oasele mele, când strigam toată ziua/ Că ziua și noaptea s-a îngreunat peste mine mâna ta, și am căzut în suferință când ghimpele tău mă împungea/ Păcatul meu l-am cunoscut și fărădelegea mea n-am ascuns-o, împotriva mea/ Zis-am: «Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului»; și tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu/ Pentru aceasta se va ruga către tine tot cuviosul la vreme potrivită, iar potop de ape multe de el nu se va apropia“.

Multe lucruri am mărturisit noi, românii; ce anume fapt, ori fapte, esențiale - neiertate de rămân necunoscute - nu am știut, ori nu am vrut, să spunem Domnului și, astfel, nu am ajuns să fim încă iertați? Sau poate că suntem iertați - de o parte mare, sau mică, din pedeapsa păcatului nostru - dar noi nu înțelegem aceasta, crezând că iertarea trebuie să reprezinte deschiderea pentru noi, a căii nemărginite la fericirea cerească, la dreptul, necontestabil, al miterii noastre în Noul Ierusalim? Ori trebuie să adresăm lui Dumnezeu invocând cuvintele lui Pascal la arestul France, ale acelui cinic blând și înțelegător: „Ceux-là seuls vous font de belles confessions qui aiment encore leurs fautes“? Dar, pe de altă parte, în aceeași limbă franceză, Bossuet a arătat lumii un adevăr copleșitor, de care nu avem dreptul să nu avem în vedere cont: „Dieu n'est pas un tout qu'on partage“. Avem noi dreptul să trimitem către Dumnezeu confesiuni parțiale, rugăciuni trunchiate? Totuși, Sfântul Augustin ne-a explicat cândva (în *De Ci-*

vitae Dei) un aspect relevant al relației dintre suferință și mila divină - în 410 d.Cr., goții, conduși de Alaric, invadează Roma; orașul, cândva exceptat de orice primejdie venită din partea dușmanilor săi, este acum supus tuturor crimelor și dezastrelor cuceririi. Augustin arată cum suferințele romanilor nu ar fi putut să fie decât cu mult mai mari dacă nu le-ar fi întâmpinat în calitate de creștini. Mai suntem oare noi, românii, cu adevărat creștini, dacă nu înțelegem că o asemenea considerare a lucrurilor ni se aplică într-o foarte mare măsură acum? Nu avem nici un motiv să nu contăm încă pe bunătatea divină, infinită; chiar și în mai vechile credințe - necreștine și neiudaice - portretul divinității implică atributul unei apropieri pe care am putea-o numi empatică a lui Dumnezeu de omul aflat în nevoie. Virgilius spune, în *Eneida*, că Divinitatea, Zeul „Arată milă sufletului umil/ Și zdrobește pe fiii trufiei“. Cu atât mai mult este cazul să ne întrebăm ce anume lipsește din mărturisirile, din spovedaniile noastre, chiar dacă destinul cu care ne confruntăm nu este cel mai rău, nu atât de rău, cum poate am merita să fie și cu cât Providența nu ne părăsește, ci ne susține neîntrerupt și intens.

Greșim, cu siguranță, în nenumărate moduri, în fața datoriei mărturisirii - sunt însă patru aspecte ale păcatului ascuns în confesiunile pe care mereu le cerem și abia rareori le oferim, care fac din actul spovedaniei încă o pricină de coborîre pe scara fatală a separării de semeni și de Dumnezeu: confundăm legea Domnului cu simpla morală, iar morală cu justiția, echivalăm justiția cu politica și credem, în anii de acum, că politica nu este nimic altceva decât trecere de la comunism la democrație și

libertate.

Morala separă binele de rău - recunoaște binele și răul, dar exact acest lucru ajunge la Adam și Eva prin șarpe, căci Dumnezeu nu despre aceste valori le vorbește, ci despre ascultare. Heraclit spusese: „pentru oameni unele lucruri sunt bune și altele rele, unele sunt drepte și altele nedrepte, unele frumoase și altele urite - pentru zei totul este frumos, bun și drept“. „Predica de pe munte“ aduce universalizarea, generalitatea grației divine coborînd asupra existenței. Dumnezeu Genezei a oprit să fie ucis Cain și a apărut fiii născuți din legăturile incestuoase ale lui Lot.

Morala stabilește legi - la fel procedează și justiția; justiția însă, o dată ce a instituit legea după care binele și răul (legalitatea și ilegalitatea) sunt recunoscute ca atare, caută să evite existența oricărei excepții, în stabilirea dreptății. Morala operează cu legi la fel de rigide ca și justiția dar, o dată acceptate acestea, ea are datoria să facă tot ceea ce este posibil pentru a acorda oricărui om șansa de a fi o excepție.

Justiția nu este una cu politica - aceasta din urmă rează actul juridic pe calea grației; ea poate lua chiar distanță față de morală sau dreptatea curentă, dar are de ce face așa numai întrucât procedează din punctul de vedere al legii Domnului. Legea Domnului este, nu mai trebuie insistat, legea iubirii, iertării, salvării: „Dumnezeule, dă judecățile Tale împăratului.../ El va face dreptate nenorociților poporului,/ va scăpa pe copiii săracului/ și va zdrobi pe asupritor“. Politica nu poate avea vreun alt subiect decât binele semințiilor - doctrinele nu ajung să fie mai mult decât încercări pentru inteligența, perspicacitatea și suplețea intelectuală a adevăraților oameni de stat.

Ne rămâne tuturor enorm de mărturisit lui Dumnezeu, dar și celorlalți oameni, despre erorile de care am fost și încă mai suntem în stare - deci ne rămâne tuturor imens de sperat.

minimax

POVARA LIBERTĂȚII (VI)

de ȘERBAN LANESCU

Unu se poate rezista tentației ce s-ar numi oportunist-festivă atunci când scrii pentru gazetă într-un moment din preajma unei mari sărbători, cu atât mai mult cu cât Paștele este chiar Sărbătoarea creștinilor din ortodoxie. Totdeodată, suplimentar, chestiunea vizată: reacția *omului* (mioticul-românesc) *nou*, fie în varianta-i majoritară, cea a maselor, fie cea a elitelor, așadar reacția mutantului produs de comunism față de liberalizarea circulației informației presupune neapărat în discutarea-i și încumetarea (căci subiectul e *gingaș*) într-un „capitol“ dedicat religiei. În acest sens, prima remarcă ce se impune este, cred, că după jumătate de secol de ateism agresiv și represiv (științific!), religia, mai mult decât doar izbânda prin remanență/supraviețuire, s-a revigorat până-ntr-atât încât, acum, chiar un liber cugetător de seamă, cu o îndelungată carieră, mă rog, intelectuală, și materialist-dialectică, și științifico-tehnică (a-i mai pomeni numele este superfluu) a ajuns de-și face cruce-n răzul lumii, mărturisindu-și astfel - sincer!, nu-i așa? - credința întru Christos. Simetric-similar, slujitorii (nu toți, dar parcă prea mulți dintre ei) ai maicii noastre, biserica strămoșească... *Halt!* (Adică pre limba noastră *stop!*, dar pronunția nemțească îmi pare că sună mai expresiv-categoric, asta probabil sub influența nenumăratelor filme în care naziștii aceia răi și tâmpiți cu castronașe pe cap lătrau mereu

„*Halt!*“) Frână, deci, pentru a nu păcăui și cu voie (căci fără de voie...) chiar în Săptămâna Mare. Părintele Calciu-Dumitreasa mărturisea pilduitor că, începând a-și scrie memoriile, după câteva zeci de pagini a renunțat dându-și seama de omenească-i neputință într-a-și reprimă ura firească din relatarea celor trăite și pătimite, iar scriind fără ură ar fi însemnat să păcătuiească prin minciună/ipocrizie. Există, prin urmare, subiecte care, prin însuși conținutul lor specific, impun tăcerea, întrucât nu poate fi decât falsă pretenția, curent afișată, a tratării lor, cum se tot zice cu ifos de cultură înalță, *sine ira et studio*. Se ajunge astfel la o întrebare foarte incomodă: **are voie un mirean să judece faptele clerului?** Bunăoară, de când cu pomenita libertate informațională și efectele ei în mass-media, la panoramă spălării creierului de-i zicea înainte cenaclu (iarăși fără specificare, nefiind nevoie) participă acum, recurent, ca solist de muzică populară, și un preot; altul decât cel care a fost premiat de Fundația *România Mare*, o „instanță“ ce aduce, nu-i așa, mult bine poporului nostru și, deci, convenindu-i-se susținere din partea bisericii. Sau, citesc într-o gazetă despre noul episcop vicar patriarhal, al Tomisului, că, recent, «a fost „vedeta“ emisiunii „Noaptea târziu“ a cuplului Mircea Badea și Oreste» și mă întreb cum va fi reacționat prea sfinția sa când cei doi, după cum le stă în fire, s-au dat în stambă cu nis-

caiva porcărele. Sau încă, trecând repede peste îndârjita împotrivire a BOR în chestiunea homosexualilor, recent, am tot așteptat infirmarea, **dar consistent-convingătoare**, a acuzațiilor ce i s-au adus public, în mass-media, prea fericitului patriarh. În schimbul acestei dorite și așteptate infirmări, am ascultat într-o seară la televizor din partea unui înalt prelat insinuarea că frații Catalan ar fi făcut, ce-au făcut, pentru că... sunt catolici, ceea ce parcă rimează cu absența unui protest al BOR (măcar atât, un protest) cât privește schimbarea ambasadorului de la Vatican, ambasador despre care zisu-s-a c-ar fi contribuit mult prin autoritatea-i personală la vizita Papei în România, eveniment poate nu tocmai neglijabil dacă, dar într-adevăr, se voiește integrarea europeană. Ce-i drept însă, cum iarăși scrie la gazetă, «*înalți ierarhi și șefi ai cultelor*», bașca «*academicieni și universitari*» (dar de la care n-ai ce să aștepti altceva) au participat la *show-ul politic Forum NATO 2001!* Iar exemplificarea poate continua, deci exemplificarea cu pățanii privitor la care este greu, dacă nu chiar imposibil, să asști pasiv, doar așa, constatându-le pur și simplu, ori încă mai mult, în virtutea interdicției de a judeca faptele clerului, să le și accepți/aprobi ca fiind pozitive moral. Ori poate că dacă totuși îndrăznești să judeci, atunci musai trebuie să taci, cum bine, și mai ales pragmatic povătuiește vorba populară a nu te amesteca acolo unde nu-ți fierbe oala? Acestei întrebări i se poate da, oare, un răspuns afirmativ cu conștiința împăcată în spiritul dreptei credințe într-un adevăr și libertate așa cum îmi pare c-ar fi propriu unei lumi creștine? Oricum, măcar să (te) întrebii nu cred că poate constitui un păcat.

ALICE BOTEZ SAU UN VEAC DE SINGURĂTATE ÎN BALCANI (II)

de RADU VOINESCU

Alice Botez publica *Iarna Fimbul* în 1968. La vremea respectivă, literatura sud-americană era prea puțin cunoscută în România. Nu poate să scape nimănui o asemănare izbitoră dintre tema scriitoarei noastre, care debuta la 54 de ani, și aceea din *Un veac de singurătate*, de Gabriel García Márquez. Romanul columbianului apăruse numai cu un an înainte (iar de tradus la noi avea să fie doar peste încă șase) și e greu de presupus (chiar într-o versiune în vreo altă limbă de circulație decât spaniola) că ar fi putut să o inspire în vreun fel pe scriitoarea de la București. De ce fac această referire? Pentru că ne-am obișnuit, cu drept cuvânt, să vedem în multe opere ale literaturii noastre ecouri ale unor modele aflate pe alte meridiane. De data aceasta, lucrurile nu stau așa.

Dar nimeni n-a remarcat, în vreun comentariu la ediția românească a cărții autorului premiat cu Nobel în 1982, similitudinea cu un roman puternic, mare, datorat unui scriitor român. Bizara cecitate nu se explică nici prin faptul că Alice Botez ar fi fost o autoare fără succes de critică, nici prin lipsa de interes pentru cartea ei, Alice Botez beneficiind de aprecieri elogioase în mediile literare de la noi, o serie de scriitori și critici cultivând-o cu asiduitate. Nici ediția a doua, treizeci de ani mai târziu (Editura Vitruviu, 1998), nu a părut a atrage prea serioasă atenția. Snobismul criticului român nu vrea să aibă de-a face decât cu nume răsunătoare. Or, Alice Botez este azi aproape uitată cu toate că oricând opera ei ar putea face obiect de studiu în universități, precum romanele lui Gide, Faulkner, Huxley sau Virginia Woolf, și poate genera cel puțin lucrări de diplomă woolfene.

Iarna Fimbul este istoria unei familii, o cronică de familie, așa cum am mai spus. Nu are însă dimensiunile celor despre care am amintit; este vorba de un singur roman, care trasează o perioadă de aproape opt decenii din istoria familiei Vatarzi, de origine bizantină, înrudită cu alte două, cu aceleași rădăcini, Duca și Delasena. Alice Botez scrie despre o lume revolută, care se dizolvă în apele unei realități cu care ea nu mai avea nimic comun. O lume în care un personaj feminin, așa cum este Teofana, domina în virtutea nu numai a puternicei personalități cu care era dotată, dar și a faptului că se manifesta ca legatar al unei importante moșteniri de familie, materială și mai ales mentală, cu ceea ce înseamnă aceasta bun sau rău, configurat însă în tradiție, în care femeile încă se mai îndeletniceau cu împletitul (Ana împletește mănuși în salon, așa cum Mrs. Ramsay, din *Spre far*, împletea ciorapi). Personajele acestea cu nume grecești marchează pregnant a anumită matrice balcanică.

Curgerea evenimentelor nu o respectă pe cea cronologică. Ne găsim în fața unui exemplu de asumare a celor mai cunoscute tehnici ale literaturii moderne, tehnici combinate într-un singur text într-o manieră care nu se arată deloc ostentativă, dimpotrivă, unitatea dintre formă și conținut se dovedește absolut remarcabilă. Regăsim dislocarea povestirii, ca la Faulkner sau la Huxley, multiplicarea punctelor de vedere, ca la Gide ori la un scriitor foarte îndepărtat, a cărui năvel *Intr-un bunget de pădure* a făcut epocă, japonezul Ryunosuke Akutagawa, fluxul conștiinței, ca la Joyce, sondarea psihicului și redarea legăturilor și a distorsionilor dintre psihismul uman și timpul fizic, ce poartă numele de durată, ca la Virginia Woolf, utilizarea tipului narativ neutru, ca în noul roman francez.

Nu i se poate reproșa calchierea, supunerea față de aceste modele care la data respectivă intraseră deja în atenția teoreticienilor. Alice Botez se folosea ingenios, creativ de ceea ce învățase de la marii scriitori de prin alte părți. Ceea ce am afirmat mai înainte cu privire la imposibilitatea inspirației după alt autor se referea la tema din cartea lui Márquez, cu care are o similitudine uimitoare. Toate legăturile pe care am încercat să le stabilesc sunt numai de localizare în spațiul literaturii mondiale a acestei scriitoare de o cultură vastă, profundă, dar dotată și cu un talent care face ca datele culturale să se estompeze, topite în trama cărții.

Un argument în favoarea acestei înzeștrii speciale pentru roman ar fi, spre pildă, tocmai faptul că i s-a reproșat recurgerea la modalitățile romanelor de senzație. Liviu Petrescu sancționează, pe urmele lui Nicolae Manolescu, în articolul altminteri comprehensiv pe care i-l dedică în *Dicționarul scriitorilor români*, imaginația de tip romantic a autoarei, fascinația acesteia pentru efectele melodramei și ale romanțurilor de la mijlocul veacului trecut, pline de mistere tenebroase de familie și de lovitură de teatru. Poate că acest lucru e valabil mai ales pentru alte cărți ale lui Alice Botez, pentru *Emisfera de dor sau Pădurea și trei zile*. *Iarna Fimbul* cred că are însă dozajul bine potrivit, iar acuzele care i se aduc ar trebui interpretate în favoarea scriitoarei. Și aceasta pentru că de la Longos încoace romanul trebuie să fie plăcere de a povesti. Ce ar mai rămâne din *Absalom, Absalom!* ori din *Orb prin Gaza* și chiar din *Les caves du Vatican*, ca să iau numai trei exemple dintre multe altele posibile, în absența elementelor pe care un esteticism greșit canalizat, care vede demoni și acolo unde nu e cazul, le incriminează? Probabil ce ar rămâne și din Dostoievski, din Mario Vargas Llosa ori din atât de prizele romane ale lui Umberto Eco. Un scriitor nu trebuie să stăpânească doar tehnica, altfel rămâne precum Michel Butor sau Alian Robbe-Grillet, bun doar pentru teze inteligente dar plicticoase despre articulare narative. E nevoie să dirijeze în egală măsură și povestea, fabula. Așadar, tocmai apelul la elemente din această recuzită constituie semnul telantului autentic al scriitoarei.

Iarna Fimbul este povestea stingerii unei familii. Dacă vom realiza o schemă genealogică a personajelor din *Un veac de singurătate* de García Márquez, vom descoperi că ultimul descendent al familiei Buendia este un copil cu coadă de porc, mâncat de furnici, copil născut din legătura incestuoasă dintre doi urmași îndepărtați ai lui José Arcadio și ai Ursulei. Cu această progenitură a lor, ei închid cercul genealogic și închid arcul de timp al unui secol.

Alice Botez scrie tot despre închiderea unui cerc genealogic, Manuel și Tecla, separați și stingându-se fiecare în alt colț de lume, avertizați că dragostea lor nu se poate realiza, fiind de fapt, frați, născuți din Andronic și Irina Duca și din Andronic și Silverina. Tragedia se accentuează prin faptul că Irina și Silverina sunt, de fapt, surori. Consangvinitatea a provocat perpetuarea tarelor la marile case ale aristocrației europene, cum se știe, dar scriitoarea merge aici mai departe, făcând apel la cazul tulburător al încălcării tabu-ului incestului, restabilind legătura cu un model literar antic, născut tot în Peninsula Balcanică, cu *Oedip* al lui Sofocle.

Dar așa-zisele motive tipice romanului de senzație nu fac deloc mai lejeră lectura romanului. Ceea ce ar contrazice încă o dată - în ce privește *Iarna Fimbul*, cel puțin - punctul de vedere excesiv este pe care l-am invocat. O carte densă, complicată, cu stil elaborat după cele mai pretențioase canoane ale neomodernismului nu are cum să constituie o atracție pentru amatorii de literatură de consum. Începând chiar cu simbolistica titlului. Andronic, istoric și arheolog, lasă un manuscris deosebit de toate celelalte cărți ale sale. El „descoperise «simbolurile Iernii Fimbul» la popoare și în epoci felurite. Aflase și semnificația. Este vremea iernii lungi și grele dinaintea sfârșitului - sfârșitul unei civilizații, după care vine un început, se deschide un drum, sau «porțile paradisiului», apar «îngeri, zei sau alți oameni». Motivele «iernii...» /.../ le-a denumit «universalele» simboluri ale încheierii unui ciclu.“ Într-adevăr, *Fimbulwethr*, adică iarna cea lungă, este un mit escatologic al populațiilor scandinave, și el vorbește despre o iarnă care va distruge viața pe pământ, anunțând amurgul zeilor și pregătind moartea universului.

Extincția acestei familii sugerează, printr-un procedeu stilistic altminteri cunoscut, retragerea în sine a întregii lumi. Dragostea însăși, pe care o putem considera în lumina atâtor mituri ale fertilității, element primordial al nașterii și regenerării, se

IARNA FIMBUL

transformă aici în opusul ei. Iubirile din *Iarna Fimbul* sunt inovate, morbide, declanșatoare de rău. Alice Botez inversează simbolistica iubirii pentru că într-un univers regresiv toate sensurile se transformă în opusul lor. Atmosfera cărții e sumbră, maladivă, personajele nu mai reușesc să comunice între ele, se mișcă în virtutea unor legi care nu le mai sunt decât determinări străine, cu care lumea lor interioară nu se acomodează. O familie în care fiecare își trăiește singurătatea și care ea însăși pare a fi singură și suficientă sieși.

Povestea se constituie din alăturarea vocilor personajelor - Manuel, Ana, Tecla, Nichifor, Irina, Vasilisa, Andronic, Teofana, Alfonsa, Teofil, Alexe, Anton, Job la care se adaugă cea auctorială, în capitolul cronicii referitoare la strămoși și în acela intitulat „Durata” - personaje care nici măcar nu trăiesc toate și același timp, dar care adaugă partea fiecăruia la reconstituirea, ca într-un joc de puzzle (o comparație care apare des în legătură cu romanul modern), unei istorii și mai ales contribuind la deslușirea secretelor care se perpetuează o dată cu familia. Remarcabilă este individualizarea personajelor. Fiecare se exprimă cu personalitatea sa distinctă, fiecare imprimă întâmplărilor relatate viziunea sa și acestea poartă mereu haloul de ceață al unuia sau altuia dintre cei care le trăiesc, cititorului rămânându-i să separe nucleul faptic de culoarea și amprenta transfigurăției. Într-un fel, parcă și întâmplările sunt anume alese pentru a fi istorisite de personajul cu psihologia cea mai potrivită. Moartea Severinei, înecat în lac, este povestită mai întâi de Irina, la care se manifestă semnele unei dereglări mintale, apoi de Vasilisa, care are rolul unui rezonator al întâmplărilor și atitudinilor celorlalte personaje. Sunt splendide paginile în care meandrele minții Irinei sunt redată în text. Obsesia pentru apă a acesteia, sinuciderea Silverinei în apele adânci și întunecate ale lacului, scena inundației din final, halucinantă, absurdă, cataclism tăcut, dar nu mai puțin înspăimântător, constituie ocurențe ale unei înclinații către poiticitatea universului acvatic poate unice în literatura noastră. În orice caz, nebulia Irinei, redată „din interior”, nu e cu nimic mai prejos față de nebulia căreia îi dă formă Faulkner la Benji din *Zgomotul și furia* (e de observat o similaritate de structură între *Iarna Fimbul* și romanul americanului, lesne de desprins fie și numai din urmărirea titlurilor capitolelor, care se referă la repertoriu temporal, care nu respectă ordinea cronologică; *The Sound and the Fury* avea să capete versiune românească numai în 1971).

Remarca pe care tocmai am făcut-o vrea să spună că nu doar vocile narative joacă rolul important, ci și dislocările temporale. O simplă enunțare a titlurilor capitolelor cărții poate fi edificatoare: „*Reminiscențele* (Timpul trăit) 5 octombrie 1925-8 aprilie 1942”, „*Strămoșii*”, „*Reminiscențele* (Timpul trăit) 7 iulie 1869-23 septembrie 1939”, „*Întâmplările* (Timpul consumat) 19 septembrie 1943-30 septembrie 1946”, „*Durata* (Sfârșitul timpului trăit) 12, 14, 18 octombrie 1946”.

Ceea ce se întâmplă în *Un veac de singurătate*, efectul fatalității incestului până la ultima consecință, moartea ultimului urmaș, nu se întâmplă însă în *Iarna Fimbul*. Manuel și Tecla nu depășesc pasiunea platonice. Sunt avertizați la vreme, iar Manuel, care ar fi vrut să se justifice uman devenind creatorul unui nou limbaj muzical în care să cuprindă, într-un fel, ecuația lumii (ecouri din Pitagora și din Platon; Alice Botez era o extrem de avizată cititoare de filosofie și cărțile sale sunt mărturie a acestei pasiuni, fără a fi însă și transcrieri de teorii, cum se mai întâmplă, ca literaturizări ale acestora) descoperă că nici muzica nu mai are importanță. Rămâne doar rotirea timpului. „Înaintarea e durere și trecerea celuiilalt viața morții. Sunt făclii, abia stinse, doar abur, spirale răsucite...”

RECUPERAREA LITERARĂ A UNEI PROVINCII

de ION ROȘIORU

De s-ar stabili o ierarhie, pe criteriul culturale, Da provinciilor românești, Dobrogea s-ar situa, cu siguranță, pe la finele acestui clasa-ment și i s-ar sugera, cum s-a întâmplat nu o singură dată, să se mulțumească a-l fi găzduit, cu două milenii în urmă, pe Ovidiu, al cărui geniu ar fi pustiit sau secătuit ținutul de vreo altă vlagă spirituală care să-l mai egaleze sau măcar să se apropie el vreodată. Spațiul pontic pare unul prin excelență vacanțier, creatorii locali neprecamaiavând timp să-și desprindă lirele din cui, convinși, în forul lor intim ușor dezabuzat că atunci când s-ar încumeta să cânte, valurile mării le-ar acoperi acordurile ori că vânturile stepei le-ar duce cu ele cântecele către niciunde.

Întru spulberarea acestor prejudecăți, doi neobosiți iscoditori ai fenomenului cultural dobrogean, i-am numit pe Ovidiu Dunăreanu și pe Victor Corcheș, readuc în actualitate câțiva poeți ale căror destine interferențiază într-un fel sau altul spațiul danubiano-pontic și care se adună sub deloc fastă emblemă de „generație pierdută“. La Editura Ex Ponto (Constanța, 2000) mai sus numiții exegeți, în frumoasă „complicitate“ culturală cu Ioan Popișteanu, unul dintre cei mai prestigioși editori și adepți ai primatului valoric, scot de sub tipar antologia **Corabia de fildeș**, un instrument de lucru mai mult decât necesar pentru cercetătorii fenomenului literar din zonă și nu numai.

Fiecare poet antolog beneficiază de o prezență biografică succintă, de o ochire literară făcută pe orizontul de așteptare al cititorului actual, cându-se în revistă aparițiile editoriale, colaborările la revistele vremii, cu aducerea la zi a referințelor critice, reconstituindu-se climatul literar dinaintea, din timpul și după cel dintâi Război Mondial, urmând ca riguroasa selecție a poemelor inserate în carte să confirme gustul editorilor al căror pios demers e, de ce să n-o recunoaștem, unul de justițiaritate culturală, menit să demonstreze că „calitatea dobrogeană își are rădăcinile înfipte temeinic în spațiul dintre Dunăre și Mare, spațiu care încetează să mai constituie o pată albă pe o eventuală hartă literară a României, adică un ținut care a inspirat prin exotismul lui mustind de istorie numeroși poeți, prozatori, memorialiști, istorici, pictori, fie români, fie veniți de aiurea, în trecerea dinspre sau către miraculosul Orient, dar care n-a zămislit, în ceea ce-l privește asemenea creatori, mulțumindu-se, cel mai adesea, să-i aclimatizeze, honorar sau definitiv pe cei descinși aici, de la Războiul de Independență din 1877-1878 și până în zilele noastre, ca funcționari de stat în magistratură, medicină, armată, învățământ, administrație etc.

Primul poet antologat în **Corabia de fildeș**, Alexandru Gherghel, e un fiu adoptiv al Dobrogei unde s-a stabilit la vârsta de 31 de ani, trăind aici încă alți 41. Acest duios unchi dinspre mamă al lui Radu Gyr pe care mai sus pomenita editură ambiționează să-l redea integral literaturii române, ne prilejuiește aducerea sub priviri și în mrejele suflului însetat de izvoare a unei întregi recuzite simbolice: spleen, nevroze, rochii cu volane violete, vagi chemări ale unor iubiri neîmplinite, ecoul pașilor de menuet, corăbii ce se pierd nostalgice în depărtări albastre, nelipsind accentele parnasiene, sonurile exotice ca tot atâtea doruri indecise de refugiu și evadare, irumpând pe alocuri delicate remanențe eminesciene, inerente în epocă. Sunt de menționate la acest delicat poet momente de echilibru crasic, oazele de seninătate reconfortantă (vezi **Glossa**). Poetul vehiculează cu dezinvoltură autoironia precum în sonetul cu irizări villonești, intitulat **Cândva**. El e ispitit să nemurească un spirit peren al Dobrogei și visează la vremea în care acest spațiu mustind de istorie și de poezie va depune mărturie despre trecutul său de glorie.

Spațiul pontic rămâne tutelat de duhul renegatului Ovidius și e de perceput ca unul al lentorilor balcanice, cu cafelele turcești și geamii profilate hieratic în claruri de lună, poetul luând cu din ce în ce mai multă amărăciune și dezolare, pulsul singularității pe care-o antrenează nonșalantă apropierea morții iminente.

Transilvan, prin rădăcinile sale, Dumitru Olaru (născut în 1918) s-a stabilit în Dobrogea în anul 1934, dar se pare că acest spațiu îi era familiar încă din copilărie, când însoțise pe aceste meleaguri turmele de oi ale părinților săi. A înființat, în 1939, revista „Litoral“ de care numele său se leagă paternital, publicația supraviețuindu-i, deoarece poetul a murit pe frontul de Est în 1942. Îi apăruse un volum de poezii, **Crângurile cerului** (1939), cel de-al doilea, **Crepuscul intim** (1943) apărând postum prin grija altui litoralist, poetul Ioan Micu. Ambele sale plachete, îndeosebi cea antumă, au fost bine primite de critica de întâmpinare din acea epocă tulbură, apreciindu-se tonul dereticizat pe care-l imprima discursului poetic ce-și trăgea sevele din eternul miracol dobrogean. De notat că Dumitru Olaru e un poet cu conștiință artistică realizând că demersul său personal constituie o treaptă, argehiziană, în devenirea unui neam al cărui grai e învrăstă de îndemnurile pentru vitele transhumanței: „Îmi împrumută soarele un vreasc./ fiorii artei, calde pirostirii.../ Să rătăcesc prin crâng de veșnicii/ Cu turmele de gânduri ce la pasc“ (**Transhumanță**).

Marea, motiv de bază în opera acestui vîguros poet, dar al cărui destin a fost nemilos frânt de război, e departe de a mai constitui un peisaj idilic, edulcorat vacanțier, toposul marin fiind asimilat mai degrabă cimitirului cu același statut ca în opera valéryană: un cimitir și-n loc de cruce, catarte./ Corăbiile albe solitare./ Par niște morți ce s-au trezit din moarte/ Și s-au sculat cu crucile-n spinare.// Un singur piept de apă, în tremolo./ Pe dunga orizontului pierdut/ Ar vrea să-mpingă marea mai încolo./ Dar marea nu-i nimic din ce-am crezut“ (**Marea altfel**). Poetul își parabolizează fiorul cosmic de care e bătuit, transcendența năboind peste realul vegetal din preajmă (**Înviere, Chipuri cioplite, Tărnm negru**). Iubita din versurile lui Olaru are consistența visului, a oglinditului impalpabil.

Dobrogean prin naștere e, în schimb, Dumitru Batova (născut în 1909, mort în 1942, ca urmare a bolii căpătate pe front), idol în epocă al poezilor din Silistra, Balcic, Bazargic și Turtucaia. Rămăs sub zodia lui Arghezi și a lui Bacovia, Batova cultivă o lirică de mister cu accente macabre (**Creionul negru**), într-o despletire fastuoasă de ritmuri săltărețe atingând nu o dată virtuozitatea. E posibil ca versurile sale să se nască dintr-un spirit parodic cu bătaie către literatura neoromantică și neosimbolistă, în sensul în care a procedat inițial și Bacovia spre a atrage atenția asupra companiilor ilustre în care îl plasa sensibilitatea proprie, caz în care zeflemisește modele și modelele ajunse la suprasaturație și aruncă, exorcizator, asupra lor un hohot de răs specific altor tărâmuri, care oricum nu pot fi ocolite la nesfârșit, cele al thanatosului

impregnat de eros, ambele la loc de cinste în discursul acestui dandy balcanic cu nimic mai prejos decât Minulescu, bunăoară: „Te aștept. Hai, vino!... va veni și luna./ În pădure e horă mare de strigoi.../ Vom juca... vom râde... și vom plânge-ntr-una.../ Vino... despletită... și cu sâni goi...“ (**Invitație**).

Un traseu curios și nefast are Liuben Dumitru, venit pe lume în 1916, la Silistra, și care, în 1940, a optat pentru cetățenia bulgară, fără să mai reușească să se impună în literatura țării în care a rămas, la fel de trist fiind și faptul că multe din scrierile sale au dispărut fără urmă. Poetul a murit în 1983, însă el intrase de mult în întuneric. Antologia îl percepe ca pe o speranță literară cu strălucire meteorică în Cadrilaterul anilor 1934-1940. El e corifeul revistei „Festival“ și e cotel de Nicolae Iorga drept „cel mai autentic poet dobrogean“. Fire extrem de tandră și de sensibilă, anticipând parcă biografismul copios al optzeciștilor, Liuben Dumitru își construiește poemele în jurul unui nucleu epic narabil (**Tatăl menestrelului**), acestui tip de lirică adecvându-i-se specia epistolieră, simbolurile din recuzita creștin ortodoxă abundând alături de nomenclatura autunnale având drept decor ritualic steпа nocturnă unde realitatea și basmul se îngână în bătaia lunii (**Anotimp**). Spiritul baladesc de coloratură fantastică adiind dinspre romantismul german și impus de Batova e prezent, prin emulație, și în câteva poeme de mai amplă respirație ale lui Liuben Dumitru (**Basm dobrogean, Obsesie, Baladă, Scrisoare de seară**).

O poezie elegiacă, vertebralizată de fiorul erotic, fășnind fie din amintire, fie proiectându-se în viitorul neliniștit până la angoasă de gândul trecerii timpului cu a sa implacabilă sentință de condamnare la nimicnicie și la părelnicie, într-o perpetuă revenire a cuplului adamaic într-un paradis al ispitei și al păcatului originar, scrie Vasile Culică (născut în 1916, la Călărași, mort în 1980). Chipul iubitei e mai presus decât și l-a putut imagina Creatorul Suprem, invitat să-l privească (**Doamne, privește-o în față**). Poetul nu încetează să se uimească în fața zidirilor firii, ori a osmozei miraculoase dintre cele două tărâmuri, al vieții și al morții, deopotrivă de eroticizate și îmbibate de dumnezeire într-o incalculabilă profuziune de lumină: „Uneori mi se deschid ferestrele și plină./ În loc să intre, din mine purcede lumină/ Când ridic pleoapa, nasc aurorile./ Când întind mâna se deschid florile./ Printre frunzișuri cu șoapte umile/ Arunc mărgele, aprind feștile/ să mă întreb: dacă n-aș fi./ Cine-ar aprinde macii și zorii de zi?// Prea multă lumină... Cum să ți-o dau înapoi? Tu, ai fost Unul și azi suntem Doi“ (**Prea multă lumină**). Însăși moartea nu e altceva decât o trecere prin „păduri de lumină“. Dumnezeu a simțit în fiecare atom din ființa poetului ce se identifică, astfel, în fiecă clipă, cu Divinitatea.

(continuare în pagina 19)

mariana criș

Viața la scara 1/1

Trup de meduză bătrână mi-e versul. Așezat în mijlocul judecăților lumești, în mijlocul prăzii adulmecate de nările flămânzilor cai. Mă aflu pe linia spiralată a țipătului, în mijlocul aducerilor aminte, cu tropotul celor învinși așezați pe meninge. Cu mugetele celor înmulțiți sub tufele mărunte ale măceșului. Cu pânzele ridicate ale corăbiilor pe mările nordului. Cu jumătate de viață azvârlită peste întregi regimente de cuvinte. Cu jumătate de viață azvârlită la picioarele tale închipuie o catedrală blestemată de îngeri.

Repetabilă greșeală

Știu că te-am pierdut între două grade de comparație ale adverbului. Că mi-ai alunecat ușor, imperceptibil, între cele două jumătăți ale lumii tăiate de nor. Nu-mi rămâne decât să mă transform într-un urlet de spaimă și moartea să vină precum Ofelia din cvadrigă, din arteră, din tendon și să-mi învăluie creștetul, să mă prindă de umeri cu un surâs mai vioi decât al ridichii-de-lună, mai vesel decât al gutuiului înflorit, mai perfid decât al cireșului amar. O repetabilă greșeală pe care o fac ori de câte ori fumul narcotic al dulcii posesiuni mă lasă cu un bulgăre de țărână în mâini, din care se va întrupa cândva sălbăticia de smirnă.

Trecător printr-o poveste

Nici el, cel mai mare dintre scribi peste scribii cei mici și burtoși. El care mi l-a îmblânzit pe jacky, câinele alb cu pete negre pe urechi. El care l-a făcut pe omul de peste

drum să plece, când pas cu pas mă urmărea, în timp ce eu înspăimântată construiam zig-zag-ul nopții. El care le-a dat celor din jur rânjetul lui și albul dinților lui și albul trupului lui făcut după cele mai rele legi ale lui Dumnezeu. Nici el cel mai mare dintre scribi nu mai vedea cum zi de zi jur împrejurul lui creșteau ghimpii minunilor lumii, cum zi de zi inima lui era tot mai mult împresurată de ziduri transparente și reci, până când ea a devenit o candelă abia pâlpâind în tavanul coridorului întunecat al poemului, ce singur se scria pe bulevardul magheru.

Câteva gânduri de seară

Am să-ți povestesc câteva întâmplări din durerea familiei. Tatăl meu a aflat fără voie că-n subsol oglinda bunicii a născut un ochi ce le vede pe toate. Evident, s-a speriat. Mama mea, cea curată, s-a mirat că-n fiecare zi cineva fără nume și fără lege venea de hrănea orele descheiate în ceasornicul din colțul peretelui. De atunci și-a pierdut mințile.

Între mine și ei a existat întotdeauna o delimitare de sens prinsă într-o clasă guvernată de o falsă pudoare.

Între mine și ziua de azi a mai rămas un calendar solar într-o gură căscată a cuvântului. Din când în când mă îngrozesc de un verb conjugat la o diateză pasivă.

Ritm obosit

Mai citesc și azi scrisori ale bătrânului portar. Mai urc scara până la podul crescut în memoria casei. Mai resimt o mișcare, un tremur ușor al portretelor pictate într-o manieră tradiționalistă. Mai trăiesc și azi fragmente compensatoare dintr-o veche istorie. Mai vând, sub un chip sau altul, o iluzie, o mică întâmplare pe doi arginți soioși, încetul cu încetul, picătură cu picătură arsenicul mi se strecoară în trupul ce-și trăiește ultima tinerețe. Șarpe cu clopoței printre zilele pustii și lungi.

Note pe marginea unei alegeri

Aș vrea să rup fotografia primei copilării atârnată în noaptea Crăciunului. Să șterg lacrimile ultimilor invitați. Săucid cuvintele unchilor, mătușilor, verilor, verișoarelor și să aștept dimineața fără să-mi pese. Abia atunci aș vrea să-mi aleg parfumul tarhonului, destinul piperului, tulpina crinului.

Iar peste toate câte mi se întâmplă, suprapuse unele peste altele, aș vrea să treacă o apă sărată populată cu pești răpitori și ierburi marine.

romisesem să reiau „cazul“ Ion Minulescu, Punul dintre cele mai curioase și nelămurite din istoria poeziei românești, deși el i-a dat expresie într-un anume sens, într-o epocă dată, dar, cred eu, depășind simplul capitol de istorie literară. E un fapt de mirare pentru un artist care s-a aflat la rampă în fața publicului de la debutul său senzațional și până la dispariția tragică, emănând bine cu o tragere de cortină, în momentul în care lumea lui se prăbușea. Am spus: în fața publicului, nu și a criticii care l-a ignorat mai curând, nu l-a considerat subiect de analize savante, ori măcar de explicații pentru noile generații de cititori. Glasul poetului a trecut peste aceasta și s-a adresat direct cititorilor, dar și auditorilor pe care i-a cucerit deopotrivă, știind să-i adune și să-i farmece mai mult decât au făcut-o alți poeți, cu el strict contemporani. (Dacă am lua în discuție pe T. Argezi, G. Bacovia, Ion Pillat, Adrian Maniu, L. Blaga, Ion Barbu, cu a căror glorie a emulat, se poate admite că nici unul dintre aceștia nu și-a recitat versurile și nu s-a impus pe scenă.) Numai Goga face excepție și afirmarea în concomitență cu acesta reprezintă, în cazul lui Minulescu, așa cum am mai spus-o, una dintre expresiile maturității și complexității situației literaturii noastre la care se vede că ajunsese înainte de primul Război Mondial.

Poetul a fost recunoscut imediat, el reprezentând altă școală, altă formație, altă expresie a unor năzuințe și așteptări obștești decât poetul de peste munți, care va debarca în Țară și își va face cariera pe alte scene, mai ales politice; el va avea de partea sa nu doar unanimitatea criticii (dacă exceptăm vocea elasicistilor Duiliu Zamfirescu și întrucâtva cea a lui M. Dragomirescu) dar și consacrarea academică prin vocea de înalt prestigiu a lui T. Maiorescu. Minulescu a fost întâmpinat doar cu rezerve sau tăcere din partea criticii tinere (E. Lovinescu va compune un text destul de ambiguu, căruia M. Dragomirescu, directorul „Convorbirilor critice“ îi va adăuga unul propriu, mai curând minimalizator, iar tânărul aproape necunoscut, T. Argezi, va persifla **De vorbă cu mine însumi** într-o pagină sângeroasă (1914), în care neagă autorului orice talent. Moldova întreagă, prin „Viața românească“, a tăcut, Ardealul l-a considerat tot fără

vorbă mai degrabă cu oroare, în momentul când a ajuns sub lentila criticii mai savante, poetul era deja popular. Nu era obiectul unor șezători „naționale“, nici nu era recitat la serbările școlare sau soldățești, nici citat precum poetul din Rășinari la tribuna Parlamentului. Era într-altminteri popular, într-o sferă mai restrânsă, dar nu într-una de cenaclu ezoteric, precum Macedonski, și aceasta constituie o noutate în peisajul vremii.

Pentru a găsi o explicație a fenomenului, trebuie să mergem pe urmele lui G. Călinescu la capitolul din **Istoria...** acestuia, care se constituie ca o acțiune de reabilitare, precedând sfârșitul poetului, survenit curând mai apoi. E o pagină rarissimă în marele op, pe care autorul o gândește ca un adevărat istoric literar, dovedind aptitudini pentru altceva decât portretistică, repovestirea cărților în stil caricatural și comentarii sarcastice sau debitarea de anecdote pitorești. Călinescu îl introduce pe poet într-o serie istorică, încercând să-i explice tocmai popularitatea, dar chiar și faptul (observat mai înainte și de E. Lovinescu) că apelul la acel „mai târziu“

DE LA UN PLEBISCIT LA ALTUL (II)

de ALEXANDRU GEORGE

din primul său volum de versuri a fost dezmințit de chiar recepția lor instantanee. Minulescu este continuatorul în recuzită simbolistă al romanței, un gen care cunoscuse o întreagă dezvoltare, chiar prin vocea de alt volum al lui Eminescu, dobândind sufragiile publicului. Mai mult încă, ea se constituise, ca și în Franța (sau Rusia adaug eu), într-un gen popular, cel al folclorului urban, nu doar de târg provincial, ci și al marilor aglomerații urbane. „Este de amintit, scrie Călinescu, exagerând puțin, că mulți poeți francezi, chiar simbolști, erau niște simpli *chansonniers*, care se produceau cântând prin cafenele (...) Patria lui Béranger are o predilecție deosebită pentru declamația melodică și opera lui Verlaine însăși se resimte de această predispoziție sentimentală de a fredona. Dacă orașul român nu avea cafenele artiste, avea însă lăutari. Eminescu (și înaintea lui C.A. Rosetti și Alecsandri), Traian Demetrescu, Th. Șerbănescu și atâția alții au fost populari prin melodie și, dintre precursorii simbolismului, Șt. Petică și Bacovia cu prezentimentul viorilor în urechi. «Muzicalitatea» simbolistă pentru toți acești emotivi e o problemă obscură și indiferentă“ (ed. 1941, p. 613).

Așadar, se poate spune că Minulescu adusese din Franța recuzita simbolismului francez (ceea ce iarăși Lovinescu mai spusese) eventual o formulă a acestuia mai degradată, dar cu certitudine vorbise „sufletului național“, acesta neconfundându-se cu cei care se limitau la evocarea vieții la țară, la peisajul copilăriei în mediul rural și al idilelor la cumpăna fântânilor cu fata popii sau a morarului din sat. El continua mai ales poezia munteană, înaintea lui Argezi, fiind din capul locului emancipat de formulele poporaniste la modă. Și, astfel, un fapt nu putea să scape lui G. Călinescu, un spirit atât de apropiat: poetul aparținea folclorului urban mai ales bucureștean și în mod firesc, se întâlnea cu Caragiale: „Ion Minulescu (literar vorbind) este un tip caragialian, tânărul muntean volubil, facil emotiv, incapabil de a lua ceva în serios, producător neobosit de «mofturi». Poeziile lui (...) decurg din stilul familiar, prăpăstios francizant al cafeenei bucureștene (...) Ele trebuie «zise» precum trebuie jucate «momentele» lui Caragiale, fiindcă Ion Minulescu este în bună măsură un Mitică, un Cațavencu și un Eleutheriu Poppescu deveniți lirici“ (idem, p. 615).

(Călinescu nu pune în valoare informația că printre puținele elogii obținute de noul poet, după primele sale piese publicate, unul foarte semnificativ i-a venit tocmai de la bătrânul Caragiale, care i-a scris surprins și încântat lui M. Dragomirescu, cerând informații de la Berlin, despre autor.)

Desigur între cei doi artiști erau destule diferențe care nu țineau doar de generație și de

experiența istorică; autorul **Scrisorii pierdute**, dar mai ales al **Momentelor** exploata și un filon tragic, real, al unor suflete turmentate nu doar de închipuiri. Sinuciderile din prozele și teatrul lui Minulescu sunt, dimpotrivă, cele mai neconvingătoare episoade ale expresiei sale artistice și sufletești. Mult mai bine îl prinde șarja macabră, conflictul de melodramă, vibrația sentimentală în orice moment, chiar și în cele grotești. Dramele lui sunt oricum dar nu „întunecate“, armele lui ucigașe sunt revolverele cu capse.

Omul a sfârșit, cu consecvență, într-un moment cu adevărat tragic al țării, dar mai ales al Capitalei ei: o bombă căzută în apropierea casei sale, la 4 aprilie 1944, a zguduit-o din temelii, provocându-i poetului obișnuit doar cu gloanțele oarbe o comoție de ordin cerebral sau cardiac, din care nu-și va mai reveni, cu toată relativ buna și imediata îngrijire medicală. Minulescu nu a mai apucat Paștele din acel an pe care, în **Spovedanii**, îl văzuse ca pe un moment de înfrățire omenească, depășind etnia și confesiunea: „Iar când sfârșitul slujbei/ Ne va găsi-ncrunțați/ Pe aceeași panoplie de crime/ Și de vicii,/ Ne vom topi ca ura dintre boieri și-argați/ Și ne vom strânge-n brațe/ Ca doi dușmani blazați/ Ce-au ars numai rachete/ Și focuri de-artificii.“

Dispariția sau dacă vrem eliminarea poetului nu a scăpat la momentul respectiv unor observatori, și Vladimir Streinu va da expresie unui sentiment mai general în fața tragicului eveniment, văzând în el sfârșitul unei lumi: „Opera lui (...) folosea ca material de expresie tot ce înseamnă confort, prosperitate, bunăstare și înlesnire tehnică a vieții. Pacea, cu bunurile ei materiale, îi dădea o acuratețe urbană, un fel de luciu industrial. Nu lumina ca soarele, ci violent ca un arc voltaic“. Cu tot gustul ei pentru funebru, această operă era în același timp o expresie a vieții (...) Ion Minulescu a plecat dintre noi, viii, parcă ostentativ, tocmai când viața, pierzându-și prin războiul total de azi și farmecul modistic și farmecul călătoriilor, pare să se curme“ (**Ion Minulescu** în „Kalende“, 4/5, 1944).

Este aici o plângere pe marginea unui sfârșit în care meritul mare al poetului e acela de a se confunda cu o lume și un timp; considerațiile de ordin critic lipsesc și, într-adevăr, dacă îl excludem pe bunul Perpersicius, care i-a urmărit multe din cărți în ultimii săi douăzeci de ani (și care a găsit calități până și romanului de epocă, **Roș, galben și albastru**, cronică a unor „învârțiți“ de război, salutată public de un fost combatant întors de pe front fără o mână) critica a fost ca și absentă, lăsând chiar și la căpătâiul mortului să se facă simțiți mai mult admiratorii anonimi.

JOI, DE DIMINEAȚĂ PÂNĂ SEARA TÂRZIU

Îi privea pe ceilalți, care, ca și el, așteptau autobuzul; erau din ce în ce mai mulți și tropăiau ca să se încălzească. Stranie senzație! În lumina puțină a dimineții toți seamănă (așa își spusese, seamănă, nu semănăm), chiar și femeile cu bărbații... Prostii! Deși era mult mai obosit ca de obicei, totuși se simțea bine, împăcat și, într-un fel, chiar fericit. Iar când ești fericit hazardul te favorizează căci, iată, când, în cele din urmă, a venit autobuzul - «Fir-ar ei ai dracului cu autobuzele lor!» -, una din cele trei uși s-a deschis exact în dreptul tău, încât n-a mai trebuit să faci aproape nici un efort, lăsându-te doar urcat și purtat de către ceilalți din spate. Înăuntru e cald, iar suvoii de trupuri te-a împins într-un colț, cu fața la geam, așa că, în această dimineață, vei călători chiar comod și fără a fi nevoit să suporti mirosul de dimineață al gurilor compatriote. Undeva, aproape, o voce de femeie-care-ar-merita-o-soartă-mai-bună, crede ea!, bombăne acuzator, pe tonuri joase de fumător înrăit, ceva despre civilizație, politete și prostie, la care el se gândește că „cine zice ăla e”. Se lasă apoi în îmbrățișarea celor din jur și în balansul autobuzului, cu ochii închiși, făcând abstracție de zgomotele și, de înghesuiala destul de pașnică a celor din jur. Abia acum vei avea timp și liniște să-ți analizezi și să-ți savurezi starea aceasta de împăcare și bucurie. Printre imaginile și senzațiile cărora le-ai dat frâu liber gândul caută...

Sigur că da! Știuse de la bun început, deși parcă nu-i venea să creadă; însă asta era. Bine'nțele! Deci, uite că orice-ar zice, cine-ar zice, totuși femeia! Dar tocmai cu Maria?! După atâția ani?! Și nu-i vorba de aproape douăzeci de ani, dar de mult, ă-hă, că au și uitat de când!, chiar dacă totul s-a rezolvat pașnic, fără scisme, fiecare resemnându-se, și mai ales ea resemnându-se... Aparent! Oho, cum nu s-a resemnat!

O frână bruscă te readuce în prezentul imediat. «Mai ușor, nea șoferu'!»; se zbârlește o voce plângărească cu iz de fum și de cai sălbatici, primind imediat răspunsul dintr-altă parte, «Las' că-i bine, abia ne mai dezmeticim!». Profitând de ocazie (e de ajuns să-ncepă unul că pe nrmă prind curaj și ceilalți) o femeie protestează împotriva unei sacoșe. În dreapta, chiar lângă tine, obrazul proaspăt ras, violaceu, al unui ofițer și simți parfumul bărbătesc, standard, de lavandă. Expresie de bulldog, deformare profesională, deși foarte bine s-ar putea să fie un tip simpatic. Idiot, dar simpatic. Curiozitate stupidă: îți sucești gâtul să vezi ce grad are. Colonel plin. Infanterist. Nu de mult văzuse unul, parcă tot colonel era, cu cizme și galoși, adică își pusese galoșii peste cizme! Lângă colonei, înghesuieți, s-ar putea să fie moralista, precis ea e fiindcă și acum are o

privire intrigat-ofensată și remarci că, deși e trecut bine de a doua tinerețe, n-a renunțat la machiajul tip vampă. Întorcând capul în partea cealaltă constăți că cel care te-a împins de câteva ori e un bătrânel cu o căciulă de mușama căruia îi curge nasul fără ca el să intervină, iar ochii înroșiți de frig sau boală, mai degrabă boală, exprimă o resemnare împinsă până la imbecilitate. Autobuzul ca un pachet de suferințe, ambiții, ranchiune, nerăbdări, griji, speranțe, poate chiar bucurii, vieți presate de-a valma... toți cam la fel și totuși fiecare obsedat de unicitatea-i... Bla-bla, filosofeală de tarabă, asta poate numai fiindcă ești obsedat, mai-mult-decât-uimit, chiar dacă a fost banalul cel mai banal. Da, banal, însă ce efect a putut să aibă încât, uite, acum simte nevoia să-și regândească întreaga existență, uimit ca un adolescent care a întâlnit femeia... la patruzeci de ani!, iubirea lor, a lui și a Mariei; pentru că a fost o iubire, o iubire împlinită, unică pentru ei, chiar dacă apoi, treptat, s-a stins și fiecare se gândește cu tristețe cum a fost posibil să se domolească iar în final să dispară. Dorința. Și deodată...! Ajuns aici nu mai rezistă tentației reconstituirii.

Dragul de Tibi! A dat farfuria și paharul de-o parte înșirându-i pe masă cinci fotografi format carte poștală cu un copil ras în cap agățat mereu de câte o cracă, să semene parcă și mai mult a maimuță. Întâi a vrut să-l invite acasă dar, după ce s-au întâlnit, au hotărât că ar fi mai bine totuși să rămână în oraș, undeva într-o cârciumă mai de doamne-ajută, căutând să reînvie timpul acela, șase luni non-stop, zi și noapte împreună încă de când s-au văzut și unul îi ceruse celuilalt foc pentru țigară, apoi, alergând și înjurând, sărind și înjurând, transpirând și înjurând, mâncând și înjurând, cântând în cadență, inventând glume deșucheate, tropăind și înjurând, într-o lume absurdă și ostilă doar la început pentru că, treptat, s-au obișnuit, simțindu-se chiar bine, așa, dezbrăcați de toate conveniențele și ticurile vieții civile. Apoi l-a condus până la hotel și recepționarul s-a dovedit a fi „Ești un tip de aur, dom'le!”; fiindcă așa cum erau ei, berea aceea și Tuborg, și rece merita într-adevăr aur.

Pe drum, șoferul taxiului, după o dare de seamă completă a vieții de noapte, i-a mărturisit în final: „Dom'le, mie întotdeauna mi-a plăcut să mă răsfăț, fiindcă numai așa merită trăită viața, tu'i mama ei de viață! Ascultă la mine că-s om bătrân, de șase ani la pensie!”.

Acasă, liftul era stricat iar după cele patru etaje a ajuns găfâind în fața ușii care, har Domnului, era descuiată fiindcă altfel ar fi trebuit să sune deranjând-o pe Maria. Tembelism! Nici la două săptămâni după ce-a pierdut-o n-a reușit să-și facă altă cheie! Ușa dormitorului era

deschisă și o auzea cum respiră în somn, sforăind, dar nu prea tare. S-a dezbrăcat cât mai ușor posibil, nu neapărat ca să n-o deranjeze, însă, dacă s-ar fi trezit, trebuia să vorbească cu ea și n-avea nici un chef. Ar fi vrut să mai fumeze o țigară, dar s-a abținut. Așadar, când te-ai culcat, ea încă mai dormea. Apoi... Parcă nu mai simțise parfumul acela, într-adevăr, nu, ce parfum diabolic!, iar după aceea, adormită încă și totuși... „Oh, dragule, ce bine c-ai venit!” Și noapte bună copii! Ca niciodată!

După ce a coborât din autobuz și-a aprins repede o țigară și, imediat, apărui constatarea că perspectiva celor opt ore de hârțogărie și săcâială nu îl deprimă ca de obicei. Că doar n-a fost un tâmpit papa Freud! În jurul lui, bărbați, femei, hăituiți de timp și frig, aproape că alergau. Zâmbi gândindu-se că doar el e relaxat ca și cum s-ar plimba, ehei, ca altă dată, cândva de mult când după o noapte de nesomn ieșea în zori să umble hai-hui pe străzi bucurându-se că nu e ca ceilalți pe care îi privea cu un ușor dispreț. La intrare, moș Oțet-portarul, fost milițian, îl salută, iar el îi plasă gluma veche și stupidă: „Cam acru, nea Oțet, cam acru!”, „Eh, și dumneavoastră!”, mirându-te apoi ce și-o fi venit. „Bună dimineața!” „Săru' mâna, madam Ploieșteanu!” Să-ți rupi mâna! Madam Fleoșteanu, asta căreia, la rubrica RELĂȚII INTIME din fostul dosar, i-au pus întotdeauna liniuță.

Încet, încet, hârâind și scârțâind, mașina începe să funcționeze... închide dom'le ușa și intră fânțarii ce număr are contul ăla al ei și sa mai zici că africanii nu știu ce vor da domnu' da' noi am verificat stați puțin aștia sunt nebuni zice că n-au primit nimic nu se poate cel mai târziu poimăine vezi că poimăine e sâmbătă iar, dacă mai întârzia puțin, îl duceau rece: pâi e posibil să nu vină o salvare nici în două ceasuri dracu nu înțelege ce-i în dosaru', vezi la ce dată e înregistrată opt sute l-a costat bani d-ăia de-adevăratalele blestematele-astea de telefoane până când dă-mi și mie găuritorul tău Nuți... ziua de lucru curgând, când mai încet, când mai repede, iar el simțea, încă vagă, dar amenințătoare, o durere de cap, așa că s-a dus, ca de obicei, la telefoniste. „Respectele mele, stimate doamne! Viorica, știi tu, un hap de cap!” Bună fată, Viorica! „Pentru dumneavoastră, oricând! Oooo, dar ce cravată șic!”

Își proptise mâinile pe chiuveta de la intrare WC-ului B uitându-se în neștire în jumătatea oglinzii, iar lumina puțină amplifică senzația stranie că nu se recunoaște. Așa spusese, „șic”, iar el și-a privit automat cravata constatând... Dumnezeule, imposibil! După ce a ieșit din cușca telefonistelor, mergând ca somnambului, a pipăit și chiar a mirosit cravata aceea străină care pe deasupra mai era și verde cu dungi galbene. Excelent! Verde cu galben la cămașă bleu și sacou bleumarin, într-adevăr șic!

Apoi stătea din nou la masa lui cu bărbia așezată în căușul palmelor simțind în permanență în buzunarul din dreapta al pantalonilor ruloul acela de cârpă care... Cum?! Cum a fost posibil?! După prima clipă de stupeoare se chinuia acum să găsească amănunte necesitate care... Care să ce?! Să certifice doar adevărul fantastic. Dimineața, în timp ce-și pregătea, mahmur, cafeaua... Imposibil! Și totuși, totuși! Bun, blocul arăta la fel ca toate blocurile, dar aceleași obiecte, aceleași aragaz, aceleași cești, zaharnița...? Ba da; asta era! Remarcase că mușamaua de pe masa din bucătărie avea alt model decât cel știut, era o mușama

roșie cu carouri albastre, dar foarte bine Maria putea s-o fi schimbat, deci nu constituia o probă. Își mai aminti că în holul de la intrare văzuse o fotografie înrămată care nu era și se mirase, exact!, o muncitoare textilistă așezată în fața războiului și râzând cu toată gura... Telefonul zbârnâie din nou. „Alo? Da doamnă, imediat. Hecei!“ Cine și ce naiba o fi vrând?! „Da...“ Maria! Auzindu-i vocea se gândi că era de așteptat și roțițele începură să se învâртеască frenetic în căutarea unei miciuni cât de cât plauzibilă. Însă ea îi vorbea frumos, cumplit de frumos!, tocmai pentru a pregăti scandalul. Normal, doar n-o să-și spele rufele murdare prin telefon. Ascultând-o și străduindu-se să înțeleagă ce-i spune se mira că, totuși, ea se abține atât de bine fără a lăsa să-i scape nici măcar o aluzie. În final, pentru ca lucrătura să fie completă îl anunța că a luat bilete la film, da, sigur că da, de-o săptămână doar au tot zis că vor să vadă Ceața, că va pleca mai devreme de la farmacie, se vor întâlni direct în oraș, și îl mai ruga grijulic să nu stea nemâncat. La cinci, deci, la cinci, pa, pa. Zâmbi. În definitiv... Altă dată precis că așa ar fi reacționat, dar atunci era cu totul altcumva. Ehei, altă dată. Atunci ea s-ar fi chinuit și ar fi plâns în ascuns, nelăsând să se observe nimic, acceptând orice fel de explicație, cusută chiar cu sfoară de împahetat. Acum însă?

Ea încă nu-l observase. Se surprinse admirând-o. Mergea absent și parcă o boare de zâmbet îi lumina fața: peste câteva luni va avea patruzeci de ani, iar cineva a zis că viața începe la patruzeci, numai că cineva-ul ăla stătea cam prost la capitolul femei. Văzându-l a tresărit și acum se grăbea arătând... ce naiba!?, se gândi el, arătând exact ca o femeie îndrăgostită recent. „Iubitule!“ și părea că așteaptă să o sărute, acolo!, pe trotuar, printre străini. „Haide că-ntârziem!“ „Uff, ursule!“, dar lipindu-se tandru de el.

După ce s-a stins lumina în sală, ea îi căuta mâna și jocul acesta pervers începea să te enerveze. Apoi, încercai să te concentrezi ca să înțelegi povestea de pe ecran. Un bărbat cu o mustață compensând chelia, un dur, stătea răsturnat într-un fotoliu privind alternativ, când la paharul de cristal plin pe jumătate cu ceva auriu, pe care-l ținea cu două degete, când la vârful ascuțit al gheții. Aștepta. Privind-o, ai constatat că Maria se lăsase deja hipnotizată. Ea putea, deci, să fie atentă. Dar dacă totuși!? O revedea însă ca și cum ar fi fost proiectată pe tot ecranul, blestemata aia de cravată verde pe care ai aruncat-o într-un coș de gunoi. Bine'nțeles, pe cine putea să aștepte dacă nu o femeie! Întotdeauna aceeași poveste...

Ea: „- Nici nu-ți dai seama cât mă bucur să te văd din nou aici!“

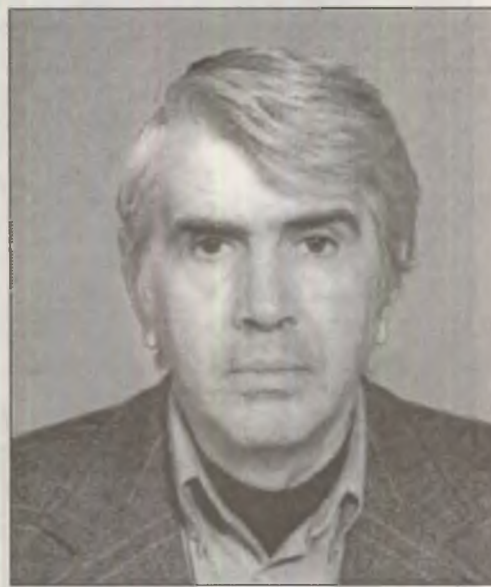
El: „- Știi... Am ezitat mult până să mă hotărăsc...“ Bea o înghițitură. „Cred că în puține locuri din lume mai poți bea așa ceva.“

Ea (fățându-se în jurul fotoliului aproximativ pe traiectoria unei spirale care e previzibilă, în final, o va duce în brațele lui): „- Robert...“ S-a oprit în fața lui și mâinile goale până sus la umeri îi atârână inerte. „Robert, abia acum îmi dau seama că probabil nu te mai doresc ca altă dată... Taci! De fapt nu știu...“

El (râde, bea și pune paharul pe măsuta din fața fotoliului): „- Bine'nțeles! Întâmplător am auzit că în primăvara asta ai avut o aventură la Praga!“

Ea: „Te rog, nu spune prostii!“

El: „De ce prostii? În definitiv e viața ta...“

don lanivski

Peter mi-a spus că era un tânăr fermecător. Te-a fascinat doar întotdeauna sufletul slav. Mi-a povestit că într-o seară îi dădeai înghetată cu lingurița...

Ea (brusc înviorată): „- Ai fost gelos!“

El: „- Nu știu... adică da... de fapt nu se poate numi gelozie, ce-i aia gelos? Iar apoi ce drept avea eu să fiu gelos...?“ S-a ridicat din fotoliu și abia acum se vede cât e de înalt. Dintr-o dată ea pare mică și neajutorată.

Ea: „- Robert... eu te iubesc!“ Izbucnește în râs, un râs forțat, puțin strident. „Sunt o proastă! Femeie bătrână și proastă!“

El (a ajuns lângă ea, o cuprinde pe după umeri și, aplecându-se, o sărută lung, apoi o îndepărtează cu violență): „- Minți! Știi foarte bine că nu ești proastă deloc! Da' deloc!“

Ea: „- Ce face Jeff?“

El (râzând): „- Te eschivezi!“

Ea: „- Ultima dată mi-ai scris că ești îngrijorat din cauza lui.“

El: „- Jeff! Jeff mușcă din viață cu toată gura!“

Ea: „- Când erai ca el, și tu ai făcut la fel.“

Dar nu putea să fie o simplă istorioară de dragoste. Spectatorul modern este pretențios. El vrea poezie, dar și violență, și-e mai mare dragul să-l vezi pe Robert cum dă cu pumnul, Maria privește cu buzele întredeschise, și mai vrea spectatorul să și gândească, să i se pună probleme metafizice, ce-i viața și ce-i moartea, cei doi se plimbă îmbrățișați printr-un cimitir, și de fapt ce vrea cel mai tare și mai tare spectatorul este să simtă că zbârnâie, așa că toată povestea ia o turnură politică ilustrând un fragment din zvârcolirea perpetuă a lumii pentru o viață mai bună, dar mustăciosul e prea bătrân pentru așa ceva, ea insistă, el însă nu mai poate și nici nu vrea. Adică de ce?!, e un învins și îi și place să fie învins, iar în final merg amândoi prin oraș (el a mai rămas o zi fiindcă n-a găsit bilet de avion) și acum spectatorul mai trebuie pocnit o dată bine, așa, din senin, orașul este invadat de ceață, la început oamenii nu-și dau seama că se întâmplă ceva ciudat, însă, apoi, treptat, ei înțeleg că nu este o ceață obișnuită și atunci, în priviri, începe să li se citească groaza, unii aleargă, se

aprend becuri, faruri, proiectoare, dar degeaba, ceața înghite totul.

„Brrr!“, exclamă Maria când s-a aprins lumina în sală. „Mda...“ îi răspunde el, dar văzând-o, am și uitat de film. „Ecologic, dom'le, film ecologic!“, comentează în spate un bărbat, unul dintre tipii ăia care vor să fie spirituali cu orice preț. Afară e parcă mai frig. „Uite că la noi nu e ceață!“, zice râzând o femeie. Și suspansul se prelungește. Maria s-a strâns lângă el și, după câțiva pași, îi face o propunere care îl derutează complet. „Ce-ar fi să mergem undeva?“, „Să mergem, unde să mergem?“, „Să mergem undeva să dansăm...“, „Să dansăm!?!“, „Nu țipa, dragule, adică de ce nu?“, „Da, sigur că da...“, „Dacă nu vrei, mergem acasă...“, „Ba nu...“, gândindu-te că, într-adevăr, acolo, într-un restaurant, îți va veni mai ușor să te disculpi, iar roțițele s-au angrenat din nou căutând febril o explicație.

Își zise văzând și făcând și aștepta atacul ei. Datorită alcoolului oboseala începe să fie plăcută. „Plâng saxofoanele ușor...“ Din când a când o privește și ea îi răspunde parcă vibrând, palpitând toată, încât o băbuță smochinită, dar vioaie și elegantă, i-a șoptit ceva partenerului, un fost cu lavalieră și batistă albă la buzunarul de la piept al hainei, după care amândoi se delectează privindu-vă. Ar fi vrut să curme farsa însă pur și simplu îi era lene. Un băiat și o fată, subțiri și blonzi, se izolează de toată forfota, doar ei doi pe suprafața rezervată dansului pășind îmbrățișați ca și cum ar fi singuri. „Plâng saxofoanele ușor...“ Îl mângâie pe mână și el aproape că tresare. Cum?! Maria mănâncă, bea, mișcări banale dar lui îi face impresia că fiecare gest și expresie sunt încărcate de un erotism ce nu și-l poate stăpâni sau ascunde. Acum și el o dorește, dar... Dumnezeule, pe ea o dorește?! E îmbujorată și îi zâmbește strălucind. „Bărbatul meu!“ murmură iar de data asta mâna ei mângâie de-a dreptul impudic. Sesizând reținerea lui scutură din cap râzând, „Sunt o nebună! Dar tu m-ai înebunit... azi-noapte!“ Deci, gata, începe, își zice el și se așază mai comod pentru confruntare. „N-aș fi crezut...“, apoi ea tace o vreme privind visător în gol. „Plâng saxofoanele ușor...“ „Maria!“, „Te rog... Doamne, nu mai credeam că e posibil! Vezi, sunt ca o fetiță care s-a sărutat prima dată! Mi-ar plăcea să-ți povestesc și sunt o nerușinată, îmi vine să-ți povestesc tot ce-am simțit, cum te simțeam...“ Și chiar îi povestește, iar el ascultă, ascultă... După telefonul lui care o anunța că întârzie s-a plimbat prin magazine apoi a vrut să se uite la televizor, dar nu era nimic interesant, așa că și-a pus muzică și a băut singură vișinată, ce, numai bărbații să bea!, încât s-a culcat amețită bine că nici nu l-a auzit intrând, până când, deodată... „Oh, înțelegi? Te iubesc! Te iubesc! Dimineată când m-am trezit nu-mi venea să cred! Stăteam în pat și retrăiam și nu-mi venea să cred! Era cât pe ce să întârzii. La farmacie, fetele m-au întrebat ce naiba am de sunt așa de veselă și îmi venea să le povestesc și lor... Am înebunit de-a binelea!“ Îți ținea strâns mâna, iar tu ascultai paralizat. „Plâng saxofoanele ușor...“

V-ați hotărât târziu să plecați acasă, uitând că a doua zi, iarăși, mereu, doar nu sunteți de capul vostru. La ieșire, impunător în costumul său de mareșal, portarul s-a înclinat abia perceptibil, ca pentru voi, clienți întâmplători. Afară, noaptea...

Marius Tupan: Domnule Nicolae Manolescu, ce (sau cine) v-a îndemnat să candidați la Președinția Uniunii Scriitorilor?

Nicolae Manolescu: Câțiva colegi. Am zis da, cu jumătate de gură, fiindcă nu-mi place deloc cum se petrec lucrurile. Pe de o parte, observ același dezinteres al breslei noastre față de alegeri (lipsa cvorumului în filiale și secții, număr de participanți mai mic decât numărul delegațiilor la care filialele au dreptul, nici o intervenție pe problemele de fond ale Uniunii, nici un proiect, nimic), iar pe de altă parte, o bătălie surdă de culise, manevre, sforării și alte asemenea, care mă determină a crede că toată animația din pragul Conferinței Naționale e artificial întreținută, în scopuri precise, de anumite grupuri de interese. Asta mă face pesimist cu privire la o reală dorință a scriitorilor de a avea o asociație profesională cum se cuvine.

M.T.: Aveți unele opinii critice față de actuala conducere sau credeți că nu i se poate imputa nimic? Ce corecții ați putea aduce modului de administrare a fondurilor și a Fondului; care ar putea fi rezultatele?

N.M.: Ce înseamnă actuala conducere? Doar Consiliul și Comitetul Director sunt legale, alese. Președintele interimar a fost numit de regretatul Laurențiu Ulici în funcția de vicepreședinte și a primit de la Comitet sarcina de a organiza alegerile. Sarcină pe care, mi se pare, și-a depășit-o cu mult, făcându-și propagandă în filiale - e candidat la președinție - pe banii Uniunii și altele. N-am informații despre administrarea banilor. Mi-ar dispăcea profund să nu fie una corectă. O anumită transparență se impunea, ce e drept. Cât privește Fondul Literar, el s-a rupt de Uniune, conform Legii instituțiilor de acest tip, dar fără ca majoritatea scriitorilor să fie informată și fără a se ști prea bine de ce fonduri proprii dispune Uniunea acum, în ce raporturi e cu Fondul Literar, ce mai au comun și ce nu (vorbesc și de oameni, sedii etc.). Dacă e să apreciez global activitatea Uniunii din ultimul deceniu, aș spune că ea a supraviețuit grație spiritului întreprinzător al lui Ulici, după ce, ani buni, a fost pe buza prăpastiei. Materialicește, așadar, Uniunea se află pe linia de plutire. Ceea ce reprezintă un merit mult mai mare al președinților de după 1989 decât s-ar putea crede. Era condiția principală din care decurgeau celelalte reforme. Reforme sublimă, dar lipsind cu desăvârșire. Uniunea și-a pierdut după 1989 rolul pe care se cade a-l juca în viața culturală a țării. Nu se mai bucură de prestigiul de altădată. Dovadă chiar pregătirile pentru alegerile din 20 aprilie: scriitorii înșiși nu par interesați de asociația lor. Au lipsit strategiile viabile în vederea transformării unei instituții de tip comunist într-una adecvată societății democratice. Aș fi fost fericit ca Dinescu și Ulici să fi revenit, nu doar în articolul al doilea din Statut, sub o formă nostalgic-inutilă, la Societatea Scriitorilor Români. Mai exact: din România. Modificare utilă. Denumirea ar fi atras și o concepție nouă. În fine, nu-mi plac: debandada care s-a instalat în sedii, dispariția, practic, a arhivei, mizeria „evaporarea” unor bunuri (unde sunt covoarele din Casa Sadoveanu?), subțierea patrimoniului (cu precizarea că s-a obținut totuși clădirea sediului, după 1989, din Calea Victoriei 133-135, aceea închiriată Cazinoului Palace), birocrăția (nu poți afla cine e membru, de când, câți membri au filialele

nicolae manolescu

etc.), nefolosirea bibliotecii, felul cum arată restaurantul etc., etc. O mână de gospodar ar fi absolut necesară, care să ia mătura și cârpa de praf și care să facă, totodată, ce e de făcut în anul 2001, în materie de inventarii și organizare, să informatizeze adică totul.

M.T.: Vi se pare că prezența dumneavoastră în fruntea breslei noastre e o garanție a faptului că scriitorii români vor fi mai bine protejați și vor căpăta noi drepturi din partea guvernanților?

N.M.: Nu ajunge să fiu eu convins că, dacă voi fi ales, lucrurile vor sta cum spuneți. Cred că Uniunea trebuie să fie condusă de o echipă - Consiliu, Comitet, Președinte, Vicepreședinte, Secretar. De aceea mă deranjează faptul că alegerile pentru toate celelalte funcții, mai puțin cea de Președinte, par a nu stârni nici un interes. Un om nu poate rezolva singur nimic, oricine ar fi el. Aș dori ca echipa în întregul ei să fie serioasă și eficientă.

M.T.: Ce performanțe răsunătoare în management ați stabilit ca să vă recomande pentru a căpăta o așa de nobilă și - de ce nu? - împovărătoare misiune?

N.M.: Ce întrebare! Președintele nu trebuie să fie un manager, un administrator. E o idee greșită. El trebuie să fie o personalitate care să dea prestigiu instituției, un om onest și un coordonator cu autoritate morală al activităților ei. Dacă își alege, în echipa de execuție, oameni competenți, lucrurile merg. În ceea ce mă privește, am oarecare experiență de conducere. Am condus un partid, conduc o publicație (cu cel mai mare tiraj din toate hebdomadarele de cultură, fără datorii și care atrage colaborări de la majoritatea breslei).

M.T.: Care ar putea fi susținătorii dumneavoastră? Ce le-ați promis sau le veți promite?

N.M.: Ce pot să spun? Cred că mă vor susține acei scriitori care înțeleg că a fi Președintele Uniunii Scriitorilor în momentul de față nu e o glorie, ci o povară; cei care mă consideră un om serios, capabil să nu-și caute în funcția cu pricina o sinecură sau un titlu printre altele, ci o răspundere de care să încerce să se achite; cei care, în fine, mă cred un om cinstit, muncitor și plin de răbdare, dispus să pună interesul breslei mai presus de acela personal.

M.T.: Există destule puncte divergente între grupurile de scriitori, între cele două uniuni de creație binecunoscute. Știindu-se că mulți creatori de la ASPRO sunt studenți și admiratori ai dumneavoastră le veți da câștig de cauză, cu orice sacrificiu, după cum circulă unele zvonuri? Vă rugăm să vă exprimați clar poziția. Intenționați să uniți organizațiile sub o singură conducere sau vă găsiți forme noi de cooperare?

N.M.: Ar fi o pierdere pentru Uniune retragerea ori separarea tinerilor sau mai puțin tinerilor din ASPRO. Eu sunt convins că astăzi e firesc să existe mai multe asociații de breaslă. Centralismul și unicitatea din regimul comunist nu mai au ce căuta într-o lume deschisă, liberală, cum e aceea a scriitorilor. Cu toate acestea, nu pot să nu regret că atâția scriitori valoroși vor prefera Uniunii alte asociații. Ce e de făcut? Cred că revigorarea Uniunii ar putea să relaxeze competiția. Acea asociație care va avea mai multe atuuri va câștiga. Rămâne de discutat, sub aspect juridic, dacă un scriitor poate fi membru în mai multe asociații. Personal, nu văd o piedică în asta. Dar, înainte de a lua o decizie, trebuie cercetate statutele și solicitată opinia unor juriști. În funcție de răspunsul lor, vă voi răspunde și la partea a doua a întrebării.

M.T.: Credeți că actualul statut al U.S. corespunde cerințelor firești de funcționare a breslei noastre? Aveți de gând să influențați Conferința U.S. într-o anumită direcție pentru modernizarea acestuia?

N.M.: Din păcate, nu. Am parcurs statutele postdecembriste (1990, 1995, 1997). Cel mai slab e cel în vigoare. Cauzele se cunosc, începând cu neputința de a convoca regulat Conferințele Naționale, cea mai importantă. Lipsa fondurilor explică multe. Statutul e inconsecvent, lacunar, nedemocratic (nu face apel la bază!). Ar trebui, nu schimbat, ci înlocuit. Voi propune Conferinței principiile unui nou Statut. Voi propune ca, în același mod, Uniunea Scriitorilor să devină Societatea Scriitorilor din România.

M.T.: Bănuim că aveți un program bine articulat și judicios întemeiat pentru a ne convinge că numai dumneavoastră trebuie să fiți ales președinte. Vă oferim prilejul să-l prezentați.

N.M.: Am un program, pe care îl voi prezenta la Conferință. Succint, iată despre ce e vorba:

a) Îmi propun să redobândesc pentru Uniunea Scriitorilor prestigiul social și profesional pe care-l merită. Uniunea Scriitorilor trebuie să devină o parte a societății civile românești, cu voce distinctă, cu autoritate morală, cu prezență clară. Uniunea Scriitorilor trebuie să fie capabilă a promova interesele scriitorilor (profesionale, morale, sociale, juridice, materiale) în raporturile cu statul, cu instituțiile lui și cu legea.

Născut la 27.11.1939, Râmnicu-Vâlcea. Părinții, profesori.

Școala la Sibiu și Râmnicu-Vâlcea. Facultatea de Filologie, București. Doctor în litere. Carieră universitară. Profesor de literatură română la Universitatea din București. Membru corespondent al Academiei Române. Membru al Uniunii Scriitorilor (din 1963).

Cronica literară a „Contemporanului“ (1962-1972) și a „României literare“ (1972-1992). Redactor-șef adjunct (1972-1974) și director (din 1990) al „României literare“.

Aproximativ douăzeci de cărți de critică, istorie literară și eseu: *Lecturi infidele* (1966), *Metamorfozele poeziei* (1968), *Contradicția lui Maiorescu* (1970), *Teme, șapte volume* (1971-1988), *Utopia cărții (Sadoveanu)* (1976), *Introducere în opera lui Al. Odobescu* (1976), *Arca lui Noe, trei volume* (1981-1984), *Despre poezie* (1987), *Istoria critică a literaturii române, vol. I* (1990), *Dreptul la normalitate* (1991), *Poeți romantici* (1999), *Teme, antologie* (2000).

Membru fondator al Alianței Civice și Solidarității Universitare. Președinte al PAC (1991-1996), iar după fuziunea PAC-PNL, președinte al Consiliului Național al PNL. Senator de Sibiu în legislatura 1992-1996.

b) Îmi propun strategii manageriale noi: regândirea rolului social-sindical (proiecte de recolare a veniturilor scriitorilor, înființarea unui fond financiar propriu, proiect de lege a venisilor scriitorilor și de creare a unei Case de Pensii proprii, proiect de lege pentru asigurarea medicală a creatorului de literatură, proiecte de

sponsorizare, crearea unui birou de consultanță pentru legea drepturilor de autor și urmărirea acestor drepturi ș.a.m.d.); o nouă politică de investiții (specifice, în librării, edituri, tipografii etc., dar și de interes mai larg); o nouă politică în raporturile cu diaspora, cu instituțiile culturale din afară, bazată pe schimburi și alte

forme; informatizarea documentării, arhivei, bibliotecii, comunicării, pagină de Web ținută la zi ș.a.

c) Îmi propun, cum am afirmat deja, schimbarea denumirii și un nou statut;

d) În fine, tot ce este valabil în activitatea, sprijinul acordat, organizarea și funcționarea Uniunii Scriitorilor trebuie păstrat (revistele, relațiile cu sponsorii ș.c.l.)

M.T.: Dacă nu veți reuși să obțineți fotoliul de președinte, vă veți mulțumi și cu o altă funcție - vicepreședinte sau secretar?

N.M.: Nu candidez decât pentru funcția de Președinte. Nu din orgoliu, dar fiindcă, în ideea mea, este singura în care îmi pot exploata la maximum capacitățile și disponibilitățile. Vicepreședintele ori Secretarul vor fi, spre deosebire de Președinte, funcții *full-time*. Președintele va avea doar o indemnizație. Eu aș dori-o simbolică. Știu, unii vor spune că implicarea e în raport de leafă etc. E o copilărie. Nu pentru leafă candidez. Și nici ca să fac afaceri. Vreau să fiu folositor breslei. Dacă scriitorii doresc un alt tip de Președinte ori de Uniune, nu mă vor alege. Nu e cu supărare. Vinovați nu sunt cei care nu te aleg, ci tu însuși, fiindcă nu ai reușit să-i convingi. Vă mulțumesc că mi-ați oferit șansa de a mă explica.

Interviu realizat de
Marius Tupan

semne

De câțiva ani buni, cronicarul de poezie de la „Convorbiri literare“ osârdește bine și cu temei în spațiul criticii de poezie contemporană. Mircea A. Diaconu știe bine că, asumându-ți această zădnă a „risipirii“ pe dimensiunea cronicii de întâmpinare, pui în joc, deopotrivă, două mize, cea de perdant, care-ți fură timp, disciplină intelectuală pentru proiecte mai elaborate, dar și cea de câștigător, în exersarea discursului critic și a largirii orizontului judecăților critice. Principiul care le motivează și, în bună parte, le activează, menținând echilibrul efectelor, nu e nici fragmentarismul și nici conjuncturalul, ci plăcerea dialogului intelectual, programatic, care avansează de la cronică la cronică, metodic și răbduriu, pentru a se așeza într-o formulă proprie. În acest mod, Mircea A. Diaconu practică o cronică literară deloc convențională, ocolind cu bună știință metodologică biografismul și tematismul excesiv, pe alocuri dublată de polemici implicite, poposind, pe de o parte, în zona criticii de idei, iar pe de altă parte în cea a criticii de sinteză, pentru a recompune întregul din fragmente aparent neunitare.

Prelungirea spiritului critic, care tinde spre sistem și clasificare, deocamdată fără curtoazia unor criterii omogene, în cărțile de critică pe care ni le-a dat până acum (*Instantanee critice*, 1998; *Fețele poeziei*, 1999), este un demers care poate da seama și de prestația exercițiului prin cronică literară, dar și de sugestiile care pot alimenta, pe aproape chiar, un studiu de proporții asupra poeziei contemporane. Mircea A. Diaconu are nu numai tonusul necesar unei asemenea întreprinderi, dar și disciplina internă a criticului prob, de la actul de lectură onestă, în punctul de pornire, la știința analizei de text, în final. Critica monografică poate deveni acest punct tranzitoriu între practica exercițiului cronicăresc și cea a criticii sistemice. Aceasta și pentru că volumele sale anterioare (*Mircea Streinul. Viața și opera*, 1998, *Mișcarea „Iconar“*, 1999), ca și cel recent, monografia critică despre Cezar Baltag, au probat vocația unui critic de mare forță intelectuală, încă de la volumul său de debut, *Poezia de la „Gândirea“* (1997), una din primele noastre sinteze critice despre ideologia literară și gradul de poeticitate ale gândiriștilor.

Monografia despre Cezar Baltag nu face abstracție de la jocul dezinvolt pe claviatura cronicii

CEZAR BALTAG ÎN MONOGRAFIE

de CORNEL MUNTEANU

literare, pe care o susține în revista ieșeană, nici nu cade în capcanele uniformizării și monotoniei lecturilor. E mai degrabă o critică de program, manifest construită pe câteva principii care-i sunt familiare și care, dacă sunt susținute cu aceeași tenacitate pe care i-o cunoaștem, pot alimenta, structural și funcțional, sinteza de care aminteam. În primul rând e o critică de idei, care impune, din capul locului, o mișcare pe verticala viziunilor constructoare de lumi credibile poetic, cu o puternică ancorare în stratul de adâncime al textului. Dacă pe această dimensiune, logica demonstrației găsește terenul propice criticului, care prinde adecvat semnificațiile poeticității, rămâne descoperită aici critica axiologică. Incongruența criteriilor, dintre secvențele primelor volume, unde este supralicitat criteriul ideologic și tematismul proletcultist, și ultimele din „biografia poetică“, unde Mircea A. Diaconu activează datele fundamentale ale lirismului propriu lui Cezar Baltag (vagul, ambiguitatea, simbolistica, statutul orfic al eului, cosmicitatea), contrabalansează și pune sub semnul întrebării înseși judecățile de valoare. Poeticul, acolo unde el dă soluții-alternative ale realului (fie el și proletcultist, nu-i putem omite modul său manifest de reprezentare) și are un instrumentar liric „de epocă“ și un limbaj dublu, rămâne criteriul de validare sau invalidare a unei valori. E de discutat aici în ce măsură ideologicul ocultează poeticul.

Acestei sondări ideologice și poetice i se asociază și o critică situativă, cu referințe de (de)marcaj critic. Contextualizarea și denominarea paradigmatelor generației șaizeciste, prin reținerea unor date definitorii (transcendență, lirism ermetic, lapidar) ori prin judecăți de disociere a raportului tradițional-modern, ca și o privire retroitoare, de survolare a evoluției liricii lui Cezar Baltag (*Câteva repere generale*), pentru a poposi în metatextualizare, pentru o autodefinire a lirismului și artei poetice (*În căutarea unei poetici*), din poezia lui Cezar Baltag sau din propunerile critice ale altor critici (Marin Mincu, Ion Pop, M. Nițescu, Mircea Martin).

În al treilea rând e o critică axiologică, timid asumată și care răspunde mai degrabă necesităților de rigoare didactică impuse de colecția editurii. Dacă în pagini substanțiale de sondare a poeticității, Mircea A. Diaconu surprinde „o poetică a intelectualizării și gravității“, „cosmicitatea integratoare“, orfismul, dialectica gol-plinului, un tragism lucid asumat, cu motivele lirice și figurația eului aferente, urmând traiectoria de la poezie declamatorie la poezie „a tăcerii“, măsura valorii nu mai poposește în această zonă a stărilor și meditațiilor poetului, ci rămâne la suprafața textului. Și aici criteriul formal (convenționalitatea și artificializarea discursului, afectarea lirică, teatralizarea, retorismul, muzicalitatea compoziției) devine unilateral agent al judecății de valoare. O mai bună distribuire a secvențelor de abordare ar fi dus la un capitol distinct despre limbaj poetic, stil și artă literară, care să puncteze tocmai inovațiile poeticii lui Cezar Baltag în contextul poeziei contemporane. Aceasta cu atât mai mult cu cât în secvențele finale ale cărții, antologia propusă și comentată de texte reprezentative probează acest criteriu axiologic la nivelul criticii de idei. Un exemplu: ideea bine argumentată a crizei limbajului, care duce la o criză a poeticității, pe diferite paliere ale biografiei poetice (p. 27-28), corelate cu relația heideggeriană dintre rostire și tăcere, cu simbolurile cântecului și oglinda, ar fi motivat în bună parte și opțiunea pentru oximoron sau metaforă, ca a accede la un sens existențial, Sensul cuvântului nerostit spre Sensul lumii.

Salutară și mai mult decât onorantă inițiativa editurii de a poposi cu monografia de scriitori în plină literatură contemporană (Ana Blandiana, Leonid Dimov, Gellu Naum, Mircea Cărtărescu și alții). Mircea A. Diaconu, un critic care a transformat cronică literară în act disciplinat de supraveghere a spațiului liricii actuale, ne-a dat prin recenta monografie critică o carte substanțială pentru ceea ce sinteza cere: rigoare, acuratețe, logică și un discurs de ținută intelectuală superioară.

Născut la 28 august 1944, în Slatina, județul Olt. A absolvit Liceul „Radu Greceanu” din orașul natal (1958-1962). A urmat Facultatea de Filologie la Universitatea din București (1962-1967). Ca student, se află printre fondatorii cenaclului „Junimea” (condus de G. Ivașcu), militând în prima linie pentru înființarea primei reviste studențești, „Amfiteatru” (1966). Debutează cu critică în „Gazeta literară” (1964) și cu poezie în „Amfiteatru” (1966). Debut editorial cu volumul de versuri *Cumpănă*, în 1968, și cu volumul de *Critice*, în 1969. Doctor în filologie, în 1971, la Universitatea din București, cu teza *Opera literară a lui Ion Barbu*. În 1968 ocupă, prin concurs, postul de preparator universitar la Facultatea de Filologie din Constanța și, tot prin concurs, devine asistent în 1971 și lector în 1973. Între 1974 și 1978 este lector la Facultatea de Litere și Filosofie din Torino. În acești ani, aderă la *experimentalismul* post-novissimilor și se numără printre fondatorii „Centrului de cercetări semiotice” din Torino, publicând în 1977 primul studiu semiotic în revista „Strumenti critici” și volumul *I canti narrativi romeni. Analisi semiologica* (Giappichelli). În 1978 câștigă simultan, prin concurs, catedrele de literatură română de la Firenze și Palermo. Optează pentru Firenze, unde este chemat de profesorul D'Arco Silvio Avalle. Aflat în țară pentru vacanța de iarnă, nu i se mai dă viză timp de un an și, în 1979, va da concurs pentru postul de conferențiar la Constanța. În urma intervenției scrise a profesorului D'Arco Silvio Avalle (la Ministerul Învățământului și la Nicolae Ceaușescu), reobține viza pentru Italia și, în toamna lui 1979, se reîntoarce la Firenze, unde profesorul Avalle îl substituise la catedra de romanistică pentru a nu se desființa.

După un an, în 1980, este oprit la Curtici, unde i se confiscă pașaportul, fiind, astfel, provocat să nu mai revină în țară. Abia după a doua scrisoare adresată lui Ceaușescu de către un grup de nouă profesori universitari și scriitori italieni, în frunte cu Umberto Eco, va căpăta o anumită imunitate în ceea ce privește viza, obținută mereu, cu mare întârziere, numai prin intervenția conducerii Uniunii Scriitorilor (George Macovescu, D.R. Popescu etc.)

Între 1985 și 1989, este anchetat de mai multe ori pentru luările de cuvânt împotriva unor măsuri restrictive ale dictaturii (în legătură cu „Cântarea României”, libera circulație a scriitorilor, distrugerea satelor), în cadrul ședințelor de la „România literară”. În martie 1990 este numit primul rector al Universității „Ovidius” din Constanța, numărându-se printre principalii fondatori ai acesteia. Între 1990 și 1997, este decanul Facultății de Litere, Istorie, Drept și Teologie de la Universitatea „Ovidius”. În 1990 devine conducător de doctorat la Universitatea din București și fondează Editura Pontica din Constanța, ca filială a Editurii Eminescu. În 1992, obține subvenții de la Ministerul Culturii pentru a edita revista multilingvă „Paradigma”, al cărei director este. În 1994, renunță la funcția de profesor titular de la Universitatea din Firenze pentru a putea să se ocupe mai eficient de construcția Facultății de Litere în campusul universitar din Constanța. În 1997, după ce înființase cursuri de perfecționare, masterat și doctoratură Universității „Ovidius” și după ce acreditează secțiile Facultății de Litere și termină de construit prima Facultate în campus i se desface contractul de muncă în mod abuziv de către A. Bavaru, noul lector, fost politruc local, deoarece se opune sistemului clientelar, instituit de acesta. În 1998, în urma unei anchete a Ministerului Educației Naționale este repus în toate drepturile prin Ordinul Ministrului Andrei Marga, dar domnul Bavaru dă în judecată Ministerul, refuzând să execute Ordinul.

Marius Tupan: Domnule Marin Mincu, ce (sau cine) v-a îndemnat să candidați la Președinția U.S.?

Marin Mincu: Nu-mi amintesc bine cum de-am acceptat această „provocare” ce simt de pe acum că îmi va da mare bătaie de cap. Cu stupoare am citit de curând o notă în „Observatorul cultural”, unde o anumită punere la punct din parte-mi, a elucubrațiilor lui D. Țepeneag la adresa lui Sadoveanu, era taxată eronat de domnul Lefter ca „o lansare impetuoasă în competiția” pentru președinție. (De fapt, textele acelea despre Țepeneag i-au fost înmânate lui L.I. Stoiciu, pentru rubrica din ziarul „Cotidianul”, cu trei luni în urmă, adică atunci când nu aveam nici o intenție „competitivă”!). Inițial, cred că m-am amuzat într-o discuție cu doamna Mariana Sipoș și, apoi, la întrebarea publică a acesteia, cu ocazia prezentării *Poeticității românești postbelice* la Muzeul de istorie a literaturii române, am afirmat - șarjând - că mă voi înscrie și eu în cursă. Pe atunci nu se cunoșteau decât două candidaturi - ambele hilariante - și mi s-a părut incitant să ridic mânușa, măcar pentru a spori *agon-ul* competiției. Mai târziu, am aflat că se vehiculează și alte nume importante și asta m-a determinat să nu renunț, intuind că în joc erau mai mult ambiții și orgolii nemăsurate decât

dorința și putința de dăruire loială pentru reabilitarea statutului moral și material al colectivității scriitoricești.

M.T.: Aveți unele opinii critice față de actuala conducere sau vi se pare că nu i se poate imputa nimic?

M.M.: Nu știu la ce te referi când folosești sintagma „actuala conducere”. După părerea mea, Uniunea Scriitorilor n-a mai avut „conducere” de la 1989 încoace. Din păcate, la fel ca în toate sectoarele publice de la noi, s-au perindat aleatoriu pe acolo niște persoane extrem de abile care nu și-au urmărit decât interesele proprii, consumând fondurile (deja existente sau procurate mai mult sau mai puțin fraudulos) și prestigiul (capitalul politic) instituției, în disprețul afișat față de obște. De exemplu, Laurențiu Ulici s-a folosit de prestigiul funcției de președinte al Uniunii (și așa ales în condiții destul de obscure) pentru a accede la scaunul de senator, amestecând nepermis planurile intereselor personale cu acelea obștești și compromițând grav credibilitatea Instituției Scriitorilor. Nu mi-a ajuns la cunoștință ca vreun membru, din Comitetul Director (Comitetul celor 11) sau din Consiliu, să se fi opus ca sediul Uniunii să fie transformat, descalficant și imoral, în sală de ședințe a UFD. Este ciudat că o

marin mincu

bună parte dintre scriitori au aderat necondiționat atunci la meteoricul partid Uniunea Forțelor de Dreapta, condus de L. Ulici atât de iscusit încât a dispărut cu totul de la orizont, lăsând un mare semn de întrebare în conștiința cetățeanului onest. De aceea, ar fi benefic ca cel ce va conduce de acum înainte Uniunea să nu fi traversat nici un avata politic - indiferent de culoare sau direcție - ca să n- polueze în continuare statutul strict de autonomie ce trebuie să caracterizeze orice corporație de creație. Am în vedere recunoașterea împotrivirii solidară a Uniunii Scriitorilor - manifestată cu dificultate în timpul dictaturii - conform căreia membrii cei mai responsabili ai acesteia s-au situat într-o opoziție civică exemplară față de diversele coerciții ale puterii. Organismul de conducere al Uniunii Scriitorilor trebuie să-și conserve intactă imunitatea politică prin selectarea acelor reprezentanți rarissimi care nu s-au mântit în nici un fel cu ezeza oportunistului. Îmi exprim scepticismul că cineva - indiferent de valoare - ar mai putea să apere principiul autonomiei morale al scriitorimii, preluând președinția după ce s-a compromis total prin implicarea viscerală în futilități politicești.

M.T.: Considerați că prezența dumneavoastră în fruntea breslei noastre e o garanție că scriitorii români vor fi mai bine protejați și vor căpăta noi drepturi de la guvernanți?

M.M.: Numai dacă breasla scriitorilor se va manifesta solidară cu propria-i autonomie, își va recăpăta autoritatea morală și demnitatea profesională, destul de rău șifonate în deceniul postdecembrist. „Guvernanții” nu se vor lăsa intimidați de un președinte - oricât de mare scriitor ar fi acesta -, ci ei vor lua în seamă cu adevărat numai organizația corporatistă a scriitorilor care trebuie să-și dovedească forța de influențare printr-o atitudine cât mai intransigentă în contextul socio-cultural. Numai dacă scriitorii se vor face „auziți” din nou printr-o voce cât mai fermă, Uniunea Scriitorilor poate să-și redobândească rolul de arbitru și judecător „inamovibil” al societății în cadrul procesului complex de adaptare incertă la noua Europă globalizantă. Scriitorii nu mai pot fi „protejați” paternalist, acum, de un președinte sau altul căci ei se „autoprotejează” prin atitudinea etică adoptată și prin omologarea valorii individuale. Nu cred că e suficient să se vorbească doar de o pricepere managerială în sine, în alegerea președintelui dacă se neglijează latura morală și valoarea intrinsecă.

M.T.: Ce performanțe răsunătoare în management ați stabilit, care să vă recomande pentru a căpăta o așa de notabilă și - de ce nu? - împovărătoare misiune?

M.M.: Nu mi se pare un indicator infailibil faptul că cineva ar fi realizat anterior niște „performanțe răsunătoare”, pentru a deveni sau nu pre-

Cărți publicate (selecție)

Poezie:

Cumpănă (1968); Calea Robilor (1970); Eterica noapte (1972); Văile vegherii (1974); Discurs împotriva morții (1977); Pradă realului (1980); Proba de gimnastică (1982); Despre fragilitatea vieții (1987); Am visat că visez că sunt înger (1998); Vine frigul! (2000).

Critică:

Critice (1969); Critice II (1971); Poezie și generație (1975); Repere (1977); Ion Barbu - eseu despre textualizarea poetică (1981); Avangarda literară românească (1983); Semiotica literară italiană (1983); Eseau despre textul poetic, II (1986); Opera literară a lui Ion Barbu (1990); Textualism și autenticitate (1993); Convorbiri cu poeți italieni (1995); Poezia română actuală (vol. I, II, 1998; vol. III, 1999); Paradigma eminesciană (2000); Poeticitate românească postbelică (2000).

Roman:

Intermezzo (vol. I, 1984; vol. II, 1989; vol. III, 2001; vol. IV, 1997)

Traduceri:

Poeți italieni din secolul XX. De la Pascoli la Magrelli (1988); Mario Luizi, Poezii (2000).

În Italia:

I canti narrativi romeni. Analisi semiologica (Torino, Giappichelli, 1977); Poesia romana d'avanguardia (in collaborazione con Marco Cugno, Feltrinelli, Milano, 1980); In agguato (poesie, a cura di Alfredo Giuliani, Milano, 1986); Nuovi poeti romeni (in collaborazione con Marco Cugno, Firenze, Vallecchi, 1986); Mito-fiaba-canto narrativo. La trasformazione dei generi letterari (Bulzoni, Roma, 1986); Mircea Eliade e l'Italia (in collaborazione con Roberto Scagno, Milano, 1987); Fiabe romene di magia (Bompiani, Milano, 1989); Eminescu e il romanticismo europeo (Bulzoni, Roma, 1990); Il diario di Dracula (romanzo, Bompiani, Milano, 1992); I poeti davanti all'Apocalisse (Udine, Campanotto, 1997); Il diario di Ovidio (romanzo, Bompiani, Milano, 1997).

Premii obținute:

Premiul Asociației Scriitorilor din București (1981); Premio Internazionale Eugenio Montale (Roma, 1989); Premio Letterario Carlo Betocchi (Città di Piombino, 1992); Herder-Prise (Wien, 1996); Premio Nazionale din Narrativa (Bergamo, 1998); Premio Unione Latina (nominalizare, Roma, 1998).

În afară de Italia, traduceri din opera sa au apărut în America, Franța, Germania, Iugoslavia, India, Suedia.

ședinte al Uniunii. Esențial este ca acesta să fie un scriitor adevărat, care să nu-și fi încălecat niciodată programul estetic și civic. Poate că s-ar putea totuși indica o condiție eliminatorie și anume aceea de a fi, în orice împrejurări, de onestitate deontologică. Cine se respectă pe sine apreciind și recunoscând valoarea altora, înseamnă că e capabil să se dedice cu altruism cauzei comune a obștii scriitoricești. Altfel, pot să enumăr câteva împrejurări în care am încercat să fiu de folos celorlalți. Am fost timp de șapte ani (1990-1997) decanul Facultății de Litere, Istorie, Drept și Teologie a Universității „Ovidius” din Constanța, universitate căreia i-am dat numele, m-am implicat în sporirea facultăților și secțiilor acesteia, am obținut personal terenul campusului universitar, „bătându-mă” cu Ministerul Agriculturii și cu Primăria orașului Constanța și am rămas decan până am construit Facultatea de Litere și Istorie. Tot la Constanța am înființat, în 1990, prima editură locală de stat, Pontica, editură ce și-a câștigat autoritate printre scriitori, prin colecția „Euridice” în care s-au publicat circa patruzeci de volume de poezie și prin „Biblioteca italiană”, în care au apărut Umberto Eco și Vattimo. La fel, am fondat, în 1992, revista multilingvă „Paradigma”, subvenționată de Ministerul Culturii. Ca profesor universitar în Italia, între 1974 și 1994, am realizat o „performanță” oarecare, prin difuzarea și traducerea literaturii române, reușind să public la cele mai cunoscute edituri (Bompiani, Garzanti, Feltrinelli, Rizzoli, Vallecchi etc.) circa 20 de volume din operele lui Eminescu, Lucian Blaga, Ion Barbu, Nichita Stănescu, Mircea Eliade, o antologie a avangardei și una a poeziei românești postbelice.

La invitația mea, Umberto Eco a vizitat pentru patru zile România în 1996, când i s-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității „Ovidius” și a participat la lansarea propriilor cărți apărute la Editura Pontica, în cadrul Târgului Internațional de Carte de la București.

M.T.: Multe luni dintr-un an locuiți în străinătate. Vreți să conduceți prin corespondență breasla noastră?

M.M.: Din 1994 am renunțat să mai fiu profesor la Firenze și acum merg în Italia mai rar.

M.T.: Care credeți că ar putea fi susținătorii dumneavoastră? Ce le-ați promis sau le veți promite?

M.M.: Îmi închipui că ar putea să mă susțină măcar acei scriitori profesioniști care ar dori să conteze exclusiv criteriul valorii - dincolo de grupuscule și găști - în recunoașterea meritelor literare și premierea corectă a operelor celor mai valoroase, în numirea lor în organismele Uniunii, la conducerea unor reviste, în trimiterile în străinătate și în susținerea pentru a fi traduși și publicați în alte limbi. Ce le promit? Să veghez ca să li se garanteze statutul de autonomie și că mă voi strădui să le înlesnesc posibilitatea de a fi realmente prezenți în competiția literară internațională.

M.T.: Există destule puncte divergente între grupurile de scriitori, între cele două binecunoscute uniuni de creație. În ce poziție vă aflați față de fiecare? Intenționați să le unificați sub o singură conducere sau veți face o separație netă între cele două organizații?

M.M.: Scriitorii nu pot fi decât „diverși”, „divergenți” fiind intrinsecă manifestării creativității

individuale.USR și ASPRO pot să coabiteze pașnic ca asociații recunoscute și pot să se stimuleze reciproc în apărarea intereselor breslei. Indiferent de statistici sau plata timbrului literar, acestea sunt „unificate” prin obiectul activității lor. Conducerea celor două „uniuni” pot să rămână în continuare separate, informându-se permanent prin observatori special acreditați în vederea unei bune colaborări.

M.T.: Credeți că actualul statut al U.S. corespunde cerințelor firești de funcționare a breslei noastre? Aveți de gând să influențezi Conferința U.S. într-o anumită direcție pentru modernizarea statutului?

M.M.: Nu știu la care „statut” te referi fiindcă sunt mai multe în circulație. Normal ar fi ca primul punct pe ordinea de zi a adunărilor pe secții și la Conferință să-l constituie rediscutarea și modificarea Statutului. Consiliul Uniunii trebuie să fie propus și ales în întregime de către delegații la Conferință, altfel nu se mai justifică ținerea Conferinței. La fel, președintele și vicepreședintele trebuie să fie propuși și aleși în plenul Conferinței. Modalitatea adoptată, a alegerilor secționare, promovează manipularea non-competitivă și exercitarea spiritului gregar, de gașcă, în defavoarea spiritului elitist ce ar trebui să primeze în orice uniune de creație.

M.T.: Bănuim că aveți un program bine articulat și judicios întemciat pentru a ne convinge că numai dumneavoastră trebuie să fiți ales președinte. Vă oferim prilejul să-l prezentați.

M.M.: Nu voi face eroarea de a-mi prezenta programul aici, fiindcă sunt convins că nu ar fi considerat decât încă o manifestare a demagogiei electorale reiterate, așa că îl voi expune numai când va avea loc Conferința din 20 aprilie. Oricum, nu „propunerile de program” ale candidaților la președinție - mai mult sau mai puțin utopice - vor conta ci credibilitatea persoanelor; asemenea „proiecte” sunt „utopice” din start dacă cei care le propun nu au demonstrat - până în prezent - capacitatea de a fi imparțiali prin atitudine morală fermă sau prin deschiderea generoasă către toți colegii. Mai importantă e angajarea onestă în reconstrucția și consolidarea Instituției decât trâmbitarea de sloganuri mincinoase.

M.T.: V-ați gândit și la o echipă competitivă cu care să lucrați în Calea Victoriei 115? La ce scriitori intenționați să apelați? Ce calități ați găsit la ei?

M.M.: Cum am mai spus, pentru a reduce din încărcătura de imensă vanitate a funcției disputate, conducerea Uniunii ar putea să aparțină unui triumvirat, compus dintr-un critic, un prozator și un poet, adică un fel de co-președinție. Astfel miza automăgulitoare a prestigiului atât de râvnit ar mai scădea și responsabilitatea divizată ar garanta realismul deciziilor luate. Toate hotărârile să fie semnate de cei trei co-președinți pentru a avea valabilitate executivă. Prozatorul ar putea fi Mihai Sin, iar poetul Liviu Ioan Stoiciu, cunoscuți pentru integritatea prezenței lor în viața literară înainte și după 1989.

M.T.: Dacă nu veți reuși să obțineți fotoliul de președinte, vă veți mulțumi și cu cel de vicepreședinte? Secretar al U.S. vă convine să fiți?

M.M.: Nu mă interesează „fotoliul” de președinte, obiectiv care pare să-i atragă magnetic pe unii dintre candidații înscriși în cursă, ci proba, încercarea în sine de a mai salva câte ceva, înainte ca Instituția Scriitoricească să se degradeze iremediabil.

M.T.: Ați vrea să răspundeți la ceva anume, fiindcă eu nu v-am ghicit întrebarea? Aveți prilejul să vă luați la întrebări.

M.M.: Mă întreb dacă toți membrii din breasla noastră s-au maturizat suficient pentru a renunța la toate acele complexe ierarhice ce s-au dovedit cu totul nocive în funcționarea Uniunii Scriitorilor. Mă tem că nu, ceea ce se va constata la sfârșitul alegerilor!

Interviu realizat de
Marius Tupan

rita chirata

i-am iubit Femeia
i-am sărutat-o cu raze de regească lună
mereu i-am plâns lacrima aprinzându-i constelații
eterne
și pentru el
am sculptat carpații în stihuri -
basorelief pe suflet obosit

pentru el am trezit sub valuri de îngerii copilul

Pledoarie romantică

lumea asta se duce dracului cu siguranță

marșea trecută a fost o găoace de mirare absurdă
urmând-o o *miercuri* de pomană

în ziua de azi se îngăduie păreri de rău

în *joia* blazată
cu doi sori ingrați în pupilă
s-a făcut *vineri*

m-am răsucit în scutecul amurgului
cuțitul luminii a stors c-o singură împunsătură
suflarea din verb

poetii s-au ridicat într-o *sâmbătă*

când mor oamenii toate zilele *duminică* se cheamă

și timpul întreabă de-o țigară

apoi

lunea se înfinge-n trup cu mâna stângă tremurândă a
nebunie hohotindă

Poetul

poetul a venit târziu și mi-a spus că și-a mărturisit
poemele tinereții

și-a spovedit fiecare zvâcnire a cuvântului
și-a iertat ne-spusele lacrimi cu nume de stea

poetul a venit târziu dar a rămas peste noapte

Lui Eminescu

poetul ne-a dat visele lui spre visare și pădurile lui de
iubit

- nouă

poetul ne-a dat botezul cerului
cu numele viu al pământului

- nouă

Amantes, amentes

citiri mirate pe peretele răsăritului
(pielea-mi va miroși a om străin și părul meu va crește-
n culori nebune
și vorba-mi va fi asemeni altuia
- pribeag -
ori gestul meu bizar bucolic și lasciv
să capete purtări rotunde...)
eu mărginind ferice agonii îmi strâng la piept
singurătați murinde

Ziarul de dimineață

închiriez oglindă spartă
(pentru multiplicatori de îngerii)
angajez dumnezei (pentru orfane păreri de rău)
vând ceas mort (pentru
însetați de veșniciei)

cumpăr puțin răgaz

Cerească

tu o știi-merge des pe străzile mele
târziu la fereastra ta copiii rânjesc a pustiu
i-ai adulmecat pașii
în amuțirea nopților lascive peste orizonturi

de ce n-ai șoptit demențiala efemeritate a poemului
captiv în pardoseala luminii

înainte de a

O vedea

de a

O atinge

de a

O pipăi

?

tu ai văzut-o

ai văzut-o și tu

ai văzut veșnicia-bastard dumnezeiesc

și ai tăcut

N-aș vrea ca această persoană și fie alături de mine înainte de a muri. Dacă am trăit toată viața singur, aș vrea să mor singur. Și dacă o să intre în rezerva în care „o să-mi dau duhul“, o să-i spun doctorului: „Vă rog s-o invitați afară!“

Iluzii! Cine știe când și în special cum o să mor și dacă atunci o să mai pot rosti vreun cuvânt. Aș vrea să mor pe stradă, în metrou sau în somn.

Am o premoniție: o să mor într-o zi de vineri, spre apusul soarelui...

1 iunie 1997

* Jacques Chirac a dizolvat „L'Ansamble Nationale“ pentru a avea o mai comodă majoritate și un guvern de dreapta pentru încă cinci ani. În turul doi al alegerilor parlamentare a fost o victorie zdrobitoare a stângii: socialiștii și comuniștii. Cred că în viitorul guvern vor intra și comuniștii. După 14 ani de socialism (Mitterrand) și doi ani de chiraquism, Franța basculează din nou spre stânga. Chirac a făcut un calcul greșit de strategie politică. S-a votat nu pentru stânga, ci împotriva guvernului Jospin, care devenise nepopular. Chirac s-a sinucis și a împins Franța într-o coabitare: președinte de dreapta, guvern de stânga ce va duce la un permanent dezechilibru și destabilizare socio-politică.

* Am primit aprobarea pentru naturalizare.

După zece ani de viață în Franța, iată, voi deveni cetățean francez. Vestea sosește - ca întotdeauna - prea târziu. Nu reușesc să mă bucur, dar aleg că este un drept câștigat care mă va ajuta să eliberez de un complex. Nu cred că o să încetez să mă considera un „mêtemque“, un străin, sau un pelerin al absolutului...

3 iunie 1997

* ESPRIT.

Este invitat Jean-François Revel pentru a prezenta ultima sa carte: *La Voleur dans la maison vide, mémoires*. Vorbește despre cum a devenit jurnalist și cronicar; a nu se lăsa dominat de o idee sau un sentiment preconcept; a nu impune un punct de vedere, ci a prezenta un eveniment cu cât mai mare obiectivitate. Subliniază numărul redus de pagini literare în cotidiene și hebdomadere. Analizează diferența dintre liberalismul politic, liberalismul economic și liberalismul sălbatec în care întreprinderile private sunt protejate de stat. Se referă la cărțile antitotalitare pe care le-a scris (*La Tentation totalitaire, Le Terrorisme contre la démocratie*) și constată că

bujor nedelcovici

ELIBERAREA DE UN COMPLEX

în prezent este o absență în analiza trecutului și a actorilor care au fost favorabili comunismului. A fost „un negaționist comunist“ care nu a fost pedepsit de lege deoarece crimele comise de comunism s-au aflat „într-un extraterritorialism moral“. Excepție: François Furet: *Le passé d'une illusion*. Aș mai adăuga: Alain Besançon - *La Malheur du siècle* și Raymond Aron: *Démocratie et totalitarism*.

Se evită un bilanț și vechii simpatizanți ai comunismului sovietic („compagnons de route“) nu își fac *mea culpa*. Unii comuniști angajați efectiv și apoi convertiți au o atitudine radicală (Pierre Dex), ceilalți evită un efort de analiză și asumare deschisă a unei responsabilități. Există un terorism intelectual în Franța pe care trebuie să-l denunțăm.

La sfârșitul reuniunii, am stat de vorbă cu el. În spatele unei înfățișări robuste și puternice, am simțit o sensibilitate și o dorință sinceră de a comunica.

* Citesc cartea *Arhitectură și geografie sacră* (Editura Polirom, traducere și cuvânt înainte de Marcel Tolcea) care cuprinde textele (scenariile) filmelor realizate de Paul Barbăncagră.

Pe Paul Barbăncagră l-am cunoscut în urmă cu 14 ani când am sosit la Paris. M-a invitat la el, i-am văzut filmele, am stat îndelung de vorbă. Am ezitat să scriu despre el sau să-i fac un „portret spiritual“ pentru că este dificil de caracterizat, iar orice „fotografie morală“ s-ar transforma într-o caricatură. El simte enorm și vede monstruos! Nu seamănă cu nici unul dintre prietenii mei pentru că este absolut liber și nu este condiționat decât de conștiința proprie. Excentric, intransigent, direct în gândire și acțiune și în același timp plin de subtilitate și delicatețe. Poate să te jignească și imediat să-ți ceară iertare. Țipă sau îți șoptește un

gând la ureche! Are simțul naturii, al arhitecturii în spațiu, al picturii, al muzicii („De la Monteverdi nu s-a mai compus nimic deosebit“), al picturii, al tradiției, al religiei (este un preot fără sutană), al metafizicului și al sacralului. Întâlnirea cu René Guénon i-a schimbat viața, iar Mircea Eliade i-a transformat destinul. A devenit Discipolul Marelui Preot și a evadat din profan. Își strigă adevărurile în plină stradă, deoarece nu se teme de nimeni dar îi este frică de Dumnezeu. Se angajează într-o acțiune cu trup și suflet și dacă nu reușește scuipe și pleacă! A fugit din țară în 1964 și s-a întors în România în 1996 cu un singur gând: să fie de folos și să-i slujească pe cei pe care i-a iubit până la disperare. Dar când a văzut că se luptă cu morile de vânt și cu prostia, a abandonat și a trântit ușa. Nu cunoaște jumătățile de măsură, ambiguitățile, ipocrizia și perversiunea morală pentru că este grăbit: știe că viața este măsurată de necruțătorul TIMP și nu avem răgazul necesar să mințim ori să pactizăm cu dușmanul. Este un „om de carte“. Și-a transformat podul casei într-un Templu în care Legea supremă o reprezintă Textul.

Despre filmele lui... un pelerin în căutarea trecutului, a memoriei, a tradiției (*traditio*, în latinește transmite), a perenității, a sacralului... cultură, informație, răbdare pentru a prinde în capcană cuvântul și gândul rafinat și elaborat după ce a trecut prin sute de filtre ale îndoielilor și ale întrebărilor. Nu numai monumente și temple, dar și oameni: Chateaubriand, Eliade...

Paul Barbăncagră nu te lasă să trăiești liniștit și mediocru, iar în nopțile de insomnie străbați alături de el drumurile prin Mexic, Egipt, Grecia și stai de vorbă cu Sfântul Mihail, Arhanghelul Lumină...

migrația cuvintelor

ANUL EUROPEAN AL TUTUROR LIMBILOR (I)

de MARIANA PLOAE-HANGANU

În ciuda evidenței, titlul rubricii noastre nu conține un paradox. Limbile oficiale ale țărilor europene, în jur de patruzeci, corespund doar unei mici părți din totalitatea limbilor care se vorbesc astăzi în Europa. Continentul nostru este multilingv și multicultural nu numai pentru că se cunosc mai bine de 200 de limbi de origini europene, dar mai ales pentru că aici trăiesc și muncesc mulți vorbitori ale căror limbi materne sunt originare din toate celelalte continente. Pentru aceasta, anul 2001 a fost desemnat de Uniunea Europeană ca Anul european al tuturor limbilor

(AEL) și nu ca anul limbilor europene.

În cadrul festivităților legate de diversitatea lingvistică și culturală pe care Anul european al tuturor limbilor dorește să le organizeze, este recunoscut implicit faptul că toate limbile, europene sau neeuropene, sunt, din punct de vedere cultural, egale în valoare și demnitate și toate fac parte integrantă din cultura și civilizația europeană. A sărbători diversitatea lingvistică și culturală a Europei este, cel puțin în intenție, o propunere inovatoare care pune în discuție ideea că procesul de comunicare între vorbitorii nativi ai unor limbi

diferite se poate realiza doar adoptând o limbă unică de recunoaștere internațională și repune într-o aparentă egalitate de oportunități toate limbile și sistemele de comunicare fie ele majoritare sau minoritare în spațiul continentului sau al unei țări, la nivel regional sau social. Unul dintre principalele obiective ale AEL este acela de a promova plurilingvismul în Europa ceea ce înseamnă a da o motivație cetățenilor de a învăța, în afară de limba maternă, diferite alte limbi străine. Se încearcă să se demonstreze totodată cetățenilor europeni că putința utilizării mai multor limbi deschide o serie de oportunități, în special în direcția dezvoltării individuale și profesionale, de folosire a drepturilor de cetățean european și de mobilitate în spațiul continental; în același timp, se lărgeste cadrul înțelegerii interculturale și al potențialului economic. Se dorește, de asemenea, ca învățarea mai multor limbi, cunoașterea mai multor culturi să ducă la eradicarea xenofobiei, a rasismului, a antisemitismului și a intoleranței.

SUBSTANȚĂ ȘI VIZIUNE

de ADRIAN ALUI GHEORGHE

cassian maria spiridon

adrian alui gheorghe

Antologiile de etapă ale scriitorilor noștri sunt folositoare cititorului, indiscutabil, dar la fel și celui antologat. Căile artei nu sunt drepte și monotone, binevenitele răspântii sunt, ca și în viață, altoiuri pe destinele noastre de rătăcitori. La răspântiile pe care ți le prilejuiesc fie "vârstele rotunde", fie introspecțiile rodnice care sunt efectul fugii de manierizare sau chiar de "golirea de manieră", scriitorul pare a lua de la capăt alfabetul cu toate sensurile lui subsumate pentru a-l ridica, din nou, la înălțimea "neînțelesului" artistic. Antologiile sunt și "dare de seamă", sunt și oglindă a scriitorului în această competiție cu viața, după decenii de adunat literă cu literă pe un iluzoriu teren care se învecinează cu eternitatea, fiecare descoperă cât de lesne se scurg toate înțelesurile printre degete, că frumusețea e adevăr, că adevărul e în funcție de ce aperi, că (și) eventualul cititor te trădează în fața propriei competiții cu viața.

În această postură se găsește Cassian Maria Spiridon, care a "ars" o primă etapă de viață de cincizeci de ani, o altă etapă de vreo cincisprezece ani de la debutul editorial, care își inventează și alte răspântii pentru a putea privi peste umăr spre un trecut în care eul a fost transferat în text, iar amănuntele biografice sau doar livești au luat calea bejaniei în subtext. Pentru că poezia lui Cassian Maria Spiridon nu este una a lirismului comod, nenumărate coduri care solicită deopotrivă sensibilitatea dar și experiența de lectură trebuie „sparte” de lectorul care „pornește de la zero” în descifrarea istoriei imediate a sentimentului care ne animă. Ideea ciclicității în poezia lui Spiridon este dată și de faptul că atât debutul, cât și cartea „de bilanț” au același titlu, **Pornind de la zero** (Editura Cartea Românească, Colecția Hyperion, 2000), în fapt „eterna reînnoire” la confluența vieții cu arta. Ceea ce surprinde este unitatea stilistică a antologiei care adună texte din cele opt volume apărute între 1985-1999, o maturitate continuă, o siguranță a spunerii care a urmărit „ce” și „cum” spune cu obstința celui care a descoperit calea.

Temele, obsesiile poeziei sale sunt diverse, cele dintotdeauna în fond, ceea ce le conferă individualitate sunt structurile prin prisma realității trăite cu voluptate, a sensibilității ca armonizare a tuturor contrariilor.

Dragostea e, în poezia lui Cassian Maria Spiridon, pierdere și înțelesul de pierdere, e păcatul și voluptatea păcatului, e timp și ieșire din timp: "cu degete cumiți îți mângâi obrazul/ e vremea obosită și pământul/ tu din când în când/ întorci privirea/ mă

cuprinzi în raza luminii tale/ verde-aurie/ punctez încet ovalul feței tale/ perfect model în atelierul de pictură// este un joc al dragostei sfârșitor/ suntem lumi atât de diferite zbuciumate/ încarcerăți în ramele tăcerii/ cu inimile copleșite/ pe umeri cu poveri neînțelese// arar/ privirea ta/ ca din adâncuri/ se ridică/ e oare pentru mine// sau pentru ce în mintea ta/ acuma se reflectă// într-o pustie sală/ pe câte-un scaun incomod/ stăm amândoi cumiți/ e pictorul plecat/ și nimeni pe o pânză nu-i/ să prindă această clipă// aș vrea să scriu doar pentru tine/ dar muza mă înșală/ a căta oară ?/ așa că dezarmat/ îți mângâi sufletul/ cu o sfială/ de aripi obosite" (**În atelierul de pictură**, pag. 240). Dar aventura erosului nu se termină aici, virtualitatea, "ochii minții" sunt cei care descoperă, care transportă, care provoacă, Orfeu uită pentru o clipă să "încoarde" lira privind peste umăr, spre fantasmale imaginate: "prins în pânza de păianjen a iubirii/ plină de țândări toate în roșu/ mă las fixat într-o imagine blitz/ acolo pe pământul poetului// (...) cine nu ar vrea să se piardă în codru/ cu iubirea/ să rătăcească prin desiș/ să-și afle loc pentru odihnă/ pe malul unei gârle/ s-asculte la păsări/ și pașii de jivină furișati/ dar zeii nu ne lasă/ ei vor acolo printre pământeni/ să ne întorcem// sfioși și vinovați/ precum Adam și Eva/ părăsim pădurea cea imaginară// pânza de păianjen a fost ruptă" (**Nu mi se întâmplă nimic**, pag. 235). Nimic nu sperie iubirea ca moartea și nimic nu o face atât de umană. Căci ce-ar fi iubirea fără sfârșitul iubirii, ce-ar fi eternitatea fără speranța surmontării ei prin iubire: "...(...) certitudinea/ o flacăra flământă/ ce leac neprețuit/ ce dulce amorțea/ cât de ocupate sunt sentimentele/ mereu/ se vor naște frunze și ierburi/ tot mii/ din trupul acesta atât de viu/ dar ceva se întâmplă (cu mine)/ chiar împotriva mea/ cu voia trupului a inimii/ cu voia sau fără voia/ ceva se întâmplă/ la umbra unui suflet/ cu albe peceți// dragostea săgetătoare prin inimă/ abia născută/ (șoaptă strivită de buldozer)/ în ochiul meu își împlinște setea/ nețărmită cât locul dintre două planete/ plin de rugină mă vaiet/ și mă aude/ doar marea nesfârșită ca vederea" (**Herr Tod**, pag. 128).

Există, în mai toate secvențele cărții, o dramă a alterității, eul se află sub presiunea unei multitudini de identități care se relevă în funcție de conjuncturile vieții, în funcție de amprenta pe care o lasă clipa pe necuprinsul memoriei: "există în viață o singură clipă/ când ai douăzecișicinci de ani/ o singură clipă și nu ai timp să gândești/ să-nțelegi/ că-i singura clipă/ și zboară cu-n zâmbet ironic/ îngăduitoare/ ca o promisiune/ pieptul se umflă ca

marea/ anii aceștia n-o să-i mai am niciodată/ lumina-i plină de praf/ obosită istoria ei/ o veche poveste/ lăsată adânc în pământul uitării// așa ți se duc și petrec/ între înaltele furci înțelepte/ fără umbrele milei/ clipele/ anii// domni mei/ unde ți neți ascunsă/ tabla de șah/ piesele toate/ sunt pregătit să iau de la capăt/ partida" (Fără umbrele milei, pag.213) sau : "vă rog/ săpați până la sânge/ până coastele mele se rup/ până cerul se face albastru// am săvârșit nenumărate greșeli/ între zero și voi abia mai respir/ mi-e groază de existența aceasta/ obsedat/ de cenușa verde a gloriei/ dacă miros/ nu pot mirosi decât a moarte/ Omul real a aflat deriziunea" (**Groapa comună**, 1, pag. 106).

Apocalipsa e suportabilă, ea se petrece tot în spațiul memoriei, fiecare om e, deopotrivă, sfârșitul și frica de sfârșit, e concretețea emoției care însoțește actul expierii căci, până la urmă, după ce "ardem" toate etapele becnicele noastre vieți, zicem și noi ca înțeleptul Zorba că "o dată cu noi va dispărea întreaga lume zorbească": "salută bătrâne în stânga și dreapta/ salută lumina în zori dimineața/ și chipurile nopții la fel salută/ nu fi ranchiunos/ viu îți stă mult mai bine/ un zâmbet ajută mai mult/ la creșterea ierbii// își stă bine ranița-n spate/ pușca pe umăr/ drumurile tale/ când scurte când largi fioroase/ ca viața pe pământuri pe ape pe noiri/ pe spinarea dragoului// bați talpa pe creștetul ierbii/ și iarnă și vară și-n ploii și-n zăpadă/ îți faci datoria/ salutând în stânga și-n dreapta/ iubita și mama cuvântul și moartea/ tot mai grăbit îți tai respirația să vezi de unde-ar veni uraganul/ -iubitul de el / trop-trop tropăi calul... (...)// s-au rupt hățurik libertății// cum ai deschide o ușă/ fără a căuta pe nimeni/ cum ai străpunge zidul/ fără a iubi genunea/ așa-mi apropii toate/ cu calmul și disperarea necesare// ascult vecernia/ nimic deosebit nu s-antâmplă" (fragmente din excelentul poem **De dragoste și moarte**, pag. 123).

Multe poeme se desfășoară în largi volute baroce și în registru de lamento pe tema sorții, cosmosul învie atins de gândul care urmează chiar finitudinii umane ca rătăcitoarea rază a "stelei ce-a murit", omul e un animal metafizic născut să transfigureze tot ce atinge: "în nesfârșitul timp și necuprinsul spațiu/ nu totu-i întâmplare/ precaritate goală/ ci toate-s cu puțință de la soartă/ în împlinirea timpilor/ nimic din ce este nu mă exprimă/ nu-i de la mine dar fără mine nu există/ totul vine sporind noaptea astrală/ în toată nepăsarea materiei ca stare/ când vrei să înțelegi întregul lumii rost/ când vrei rostogolirii să-i dai sens/ te-ntreabă/ oare iubin. destul/ pentru a trăi..." (fragment din amplul poem **Moartea treptată**, pag. 69).

Excelente poemele "fără subiect" în care Cassian Maria Spiridon face dovada liricității sale funciare, într-un limbaj care își are gramatica proprie, paradigma sa, dar care se raportează la ritmul tradiției moderne cu o amuzantă ironie: "fericita familie a fericitului câine/ plină de scaieți/ privea la vitrine/ (se pune întrebarea/ puțin cam retoric/ un câine poate trăi fără osul ciclopice)/ era într-o joi după masă sau miercuri/ plouase devreme/ străzile erau pieptănate în versuri// lipa-lip bulevarde/ străzi/ etaje/ balcoane/ derulau în ochii plini de dorințe umane/ erau singuri pe străzi/ la ora aceea târzie stăpâni/ încât/ drumul pavat deodată în ode/ preamărea neamul acesta de câini/ (ici colo un os/ un dinte/ un nor/ și ei nățăfleții flămânzii lătrau de atâta amor)// se pune întrebarea în orașul acesta/ un câine poate trăi fără Zend-Avesta" (Poema pentru câini/ neterminată, pag. 212).

Volumul antologic **Pornind de la zero** aparține unui poet de substanță și viziune, copleșit de "materia" obsesivă a inspirației care oscilează între inflexiunea sentimentală și "denunțarea" aparențelor, între tensiunea trăirii și ironia incisivă.

România a fost printre câștigătorii ambelor războaie mondiale. La ambele a câștigat bătălii și a dat victime. La ambele a fost exclusă de la masa tratatelor dintre țările beligerante, învingătoare. Acest „destin“ e mai vechi și nu e destin, ci o lucrare politică. Dar asta o știe românul. Și, cu toate că o știa mai demult, o știe și acum, tot nu-i vine să creadă.

Implicațiile geo-politice le înțelege, alte rațiuni ale intereselor europene și ale lumilor de dincolo de oceane, tot așa. Gândul românului rămâne mereu la granița cu stupefacția. N-o poate depăși. N-au putut-o depăși și nu pot nici azi, conducătorii României.

Recunoaștem că nu poți crede, ar fi împotriva oricărei rațiuni și speranțe în rațiune că o țară, a ta, e din istorie, de mult gândită de ceilalți ca exclusă dintre ele, obiect de târg sau vândută din capul locului. Și totuși, de la numirea de secole a acestui teritoriu ca un „tampon“, o baricadă pentru Europa, românul - și România - s-au tot așteptat la recunoștința și recunoașterea mai ales a celor pe care îi și apără. Adică, în caz de nevoie, cum s-a întâmplat de atâtea ori în istorie, ea, România, va avea de înfruntat prima, va ține piept și, astfel, va da timp Europei dinspre Est spre Vest, să se apere. Așa s-a întâmplat în fața tăvălugului otoman rusesc, apoi nemțesc și iarăși rusesc. România a primit omagii, scrisori de mulțumire, ca apărătoare a creștinătății cu multe secole în urmă. Tot diplome de merit a primit și pentru apărarea democrațiilor din vest cu sacrificiul ei. Toate aceste vorbe, spuse sau scrise, i-au adus doar împotrivirea Europei de Vest la actele ei de formare ca stat (unirea din 1859, Marea Unire, recâștigarea teritoriilor furate în 1940).

Proape de pragul înțelegerii și, de aceea, dăm gândul înapoi, că am fi fost mereu „trădați“ de cei cărora le-am fost scut. Măcar din nevoia lor de a-și păstra scutul pe mai departe. Zicem noi, românii, cu un bun-simț de atâtea ori invalidat: nu se poate așa ceva! Și revenim la vechile și omeneștile gânduri că frații noștri din „ginta latină“, frați de sânge, sunt frați, dar s-a întâmplat ceva care le-a dăruit până și simțul frățietății de vreme ce nu au lăsat sau chiar au fost împotriva noastră.

Așa, după patruzeci și cinci de ani de când știam că, din clipă în clipă, trebuie, și nici nu se poate concepe altceva, să vină americanii, noi iar începem să-i așteptăm. Între timp am aflat că am fost vânduți la Yalta, apoi la Malta. Nu știu ce pată neagră este acest bun-simț al românului care știe tot și nu-i vine să creadă.

Ne lăudăm prea mult cu omenia, bunacuviența, bunul simț, ospetia „Însușiri tradiționale ale poporului român.“ Astăzi știm și se știe că sunt date destul de comune unor populații statomice. Noi le spunem mereu ca pe o sfătoasă și părintească povăț a unor copii cruzi, după ce au făcut fapta cea rea. Dar la ele ar trebui măcar acum, și fără fatalismul din vechime să adăugăm și să ne mândrim cu însușiri dăruite: experiența istorică a relațiilor, intereselor și dușmăniilor, simțul politic, apărarea dreptului cu orice preț. Acest „orice preț“ poate însemna nu numai să te sacrifici în luptă, ci, mai ales, să învingi prin luptă.

Am revenit în timp la punctul zero: bunul

CALEA FICȚIUNII (III)

de MARIA LUIZA CRISTESCU

simț al românilor. El seamănă mai mult cu umilirea. Am uitat tot și vorbim de „ginta latină“ și de „vin americanii“. Îi flatăm, trăim după forma pe care ne-o impun și nu primim nimic în schimb. Așa e și corect. Să nu ne dea nimic ce nu putem câștiga nu sacrificându-ne, ci învingând.

Scriitorii serioși nu scriu jurnale. Doar la mare cumpănă se apucă de ceva asemănător. Atunci când au să-și spună ceva lor, lumii, și nu pot. Caută împăcarea cu ei înșiși. Fie cu sinceritate, fie biciindu-se. Mai ales, copilărește, alintat, plângăcios.

Stendhal scrie un jurnal, un altul memorii, pe la cincizeci de ani. Fiindcă e bătrân. Gata, zice s-a dus viața. Și literatura și iubirea. Sigur, să ai brusc revelația că ești bătrân, are tot atâta relevanță pentru un suflet ca un mare război pentru o țară. Mai poți scrie un jurnal, ca Amiel, fiindcă nu ești în stare să fii profesionist într-o specie literară, oarecum standardizată, cu toate că știi totul despre ele, dar ai fi fost, poate, mai neinspirat ca alții, în mai toate. Chestiune de destin. O respectăm și îl citim pe Amiel ca atare. Despre Saint-Simon, Balaurul acestei specii, nu vorbim. El a bătut recordurile și a scris memorii din motive jumătate înălțătoare, jumătate meschin-veninoase, iar a treia jumătate..., căci de aia e balaurul, fiindcă este mare scriitor.

Singurii autori de jurnale de-a dreptul grețoși sunt neputincioșii care notează oră cu oră ce au mâncat, cum au ieșit afară, înșiră amănunte ale fiziologiei lor, clipă de clipă, ca și cum cu ei începe și se termină lumea, ei sunt

Adam; Eva nici n-a fost creată, iar, fără mărțuria lor, Dumnezeu n-ar lua la cunoștință ce ființă ponosită a creat. Dar și ei, aștia cu fiziologia și durerile lor de dinți, plângăreți a toate cunoscători, și de ei e nevoie pe lumea asta. Au și o scuză înaltă: omul e singura ființă care știe că va muri.

De ce scriu eu? (Doar câte o pagină, foarte rar.) Fiindcă mă cred slabă, uit, o clipă, ce însemn, cum mă cheamă. Adică nu știu dacă vreau ceva și ce anume. Scriu o filă de jurnal, fiindcă nu-mi place clipa. Dar nu mi-a plăcut niciodată. Altfel nu alegeam sau nu mă alegeam literatura, o altă viață, paralelă cu cea de toate zilele. O fundamentală inapetență față de viață împinge spre soluția inventării altei vieți. Ca spre un medicament care, luat, te face suportabil pentru alții. Te ajută să suportți, tu, viața și lumea.

Dar mă cam pripesc... să spun totul dintr-o dată. Și, pe urmă, ce fac? Deci, pe rând: romane, povestiri cu detalii, vorbe multe, mult timp din viață salvat de la neplăcerea de a-l trăi. Acesta este rostul paginilor pe care le scriu. Cu atâta sinceritate (atenție) de câtă e capabil un scriitor: uneori e duios cu sine, e avocatul lui cel mai pregătit să-l scoată basma curată. Alteori se descrie ca pe o ființă apocaliptică, pentru vini mărunte, pe care nu le ia nici un om de treabă în seamă. Între extreme, glisând mereu, scriitorul spune adevăruri și minciuni pe care le-a simțit fără rost în artă, în ficțiune. Jurnalul și memoriile scriitorilor sunt forma și măsura neputinței lor de scriitori. Surogatul și deșeurile unui roman. Jurnalul e sentimentul ratării. Mulți îl scriu chiar cu tema asta. E cea mai mincinoasă onestitate. Onestitatea despre un om mincinos.

Acest număr al revistei a fost ilustrat cu reproduceri din opera lui Manet

DE PARTEA CELOR NEDREPTĂȚIȚI

de MARIA LAIU

De la an la an, Gala Premiilor UNITER s-a transformat într-un tot mai somptuos eveniment monden. Mult fast, mult scilpici... (Mult kitsch! - comentează unii.)

De la o vreme, însă, cam lipsesc din sălile în care se desfășoară, cu mare pompă, respectiva manifestare, tocmai personalitățile de frunte ale teatrului. Din comoditate poate. E mai simplu să te uiți la televizor. Din cauza unor mici ranchiune sau indispoziții create de deliberările juriilor? Cine știe? Cert rămâne faptul că, deși viu comentată, Gala are un farmec al ei; este așteptată de unii cu înfrigurare, este contestată de alții. Numele premianților fiecărei ediții în parte stărnesc, de asemenea, puternice controverse. Pentru câteva zile, lumea teatrală românească devine parcă una de mici chibiți; se fac pronosticuri, se contestă nominalizările. După Gală, se au la *refec* calitatea juriului final și deciziile acestuia: De ce sunt tot *ăia* de anul trecut în juriu? Sau, dimpotrivă, de ce i-a schimbat? Nu vezi că *ăștia* de acum sunt de pe altă lume? Și disputele pot continua vreme de o săptămână-două după sfârșitul Galei, apoi se sting, în așteptarea celei viitoare.

Totuși, parcă niciodată, ca în anul de grație 2001, verosimilitatea nominalizărilor - și mai apoi cea a premiilor - n-a fost pusă la îndoială cu atâta

vehementă. Și nici atât de mulți contestatari nu cred că au fost.

Tărășenia a început cu mult înainte de acordarea diplomelor, adică o dată cu publicarea nominalizărilor în presă. (Nu vreau să mă refer la laureatii asupra cărora nimeni n-a avut nimic de comentat. Aceștia s-au impus prin valoarea incontestabilă a creațiilor lor. Și se și cunosc. Vreau numai să adun laolaltă câteva dintre întrebările care s-au vehiculat în legătură cu premiile mai puțin *valide*):

Cum se face că nici unul dintre numele regizorilor care au realizat producțiile menționate la categoria *Cel mai bun spectacol*, nu a fost nominalizat și la categoria *Cel mai bun regizor*? (Doar scenografiile respective montări au fost luați - toți - în considerare.) De ce la categoria *Cel mai bun regizor*, au intrat în vederile juriului doar unii foarte tineri - e drept și foarte talentați -, dar care totuși mai au de parcurs niște etape până ce realizările lor să se apropie de perfecțiune? Și de ce, între aceștia, nu a avut loc și numele lui Bocsardi Laszlo cu a sa *Nuntă însângerată* (spectacol al Teatrului Maghiar din Sfântu Gheorghe, văzut, de altfel, în cadrul Festivalului Național de teatru și care a impresionat plăcut pe toată lumea)?

De ce a lipsit numele lui Vlad Mugur de la orice

tip de nominalizare? Numai pentru că se consideră a fi primit suficient de multe premii până acum? Incorectă judecată!

De ce la Premiul criticii, n-au mai „încăput” și Ada Lupu, Bocsardi Laszlo (regie) și Mirona Hărăbor (critică de teatru)? S-ar fi lungit nepermis lista premianților? Unde erau 12, mai mergeau doi-trei.

Nedumeririle au fost la fel de mari și în urma conferirii diplomelor, după deliberarea juriului final.

De pildă, de ce *O scrisoare pierdută* (regia: Alexandru Tocilescu, TNB) a luat Marele premiu? Sigur, spectacolul a stârnit o oarecare vâlvă încă de la premieră, dar majoritatea oamenilor - de teatru cel puțin au sesizat imperfecțiunile, inconsecvența viziunii regizorale. Și pe urmă, *Scrisoarea...* a intrat în competiție alături de două producții mult mai „solide” sub raport estetic: *Saragosa - 66 de zile* (regia: Alexandru Dabija, Teatrul Odeon) și *Mizantropul* (regia: Tompa Gabor, Teatrul Maghiar de Stat din Cluj).

Curioasă a părut multora și alegerea celui mai bun regizor - Anca Bradu - pentru *Deșteptarea primăverii*, Teatrul Național din Târgu-Mureș, Compania Tompa Miklos, când, dintre cei trei nominalizați, cel mai așteptat era totuși Felix Alexa pentru *Nunta lui Krecinski*, TNB.

Nici premiul pentru cea mai bună interpretare feminină, conferit Oanci Pellea pentru *Catarina (Îmblânzirea scorpiei)* nu a stârnit vreun entuziasm...

Și lucrurile ar putea încă să continue. Dar k opresc aici, rămânând ca dumneavoastră să socotiți dacă aceste interogații sunt sau nu valabile.

cinema

OFENSIVA ASIATICĂ

de ILINCA GRĂDINARU

Cinematograful asiatic, cu precădere cel japonez și cel chinez, a găsit, în ultimul an, o tot mai mare apreciere europeană. Martore sunt numerele din „Cahiers de Cinema”, dedicate noilor creatori și actori ai rasei galbene ca și premierele din Occident ce au consacrat personalități puternice de pe celălalt continent. Pare oarecum neobișnuită deschiderea europenilor față de expresia artistică a unei lumi spirituale atât de diferită de a lor. Pe lângă exotismul obiceiurilor și oamenilor, care incită cu siguranță spectatorul determinându-l să participe la proiectie, încă un motiv ar fi răspândirea de ultimă oră a sporturilor asiatice (toate tipurile de karate), care imprimă europeanului un respect cu totul special pentru forța interioară și cultura țărilor originare ale acestor discipline. Nemulțumit de reperatele spirituale oferite pe tărâm european printr-o educație pozitivistă, cam atee, neliniștit de lipsa împlinirii individuale neglijate de societatea de consum, europeanul s-a orientat treptat spre ierarhiile valorice bine delimitate din cadrul gândirii asiatice. Orientalul pare să-i ofere soluții la toate problemele momentan de netrecut. Stresul, insomnia, chiar și melancolia sau depresia își găsesc leacul potrivit în tehnicile de reechilibrare energetică. Sursa leacurilor pare inepuizabilă, căci bătrâna cultură își apără secretele și nu își deschide

niciodată până la capăt porțile înțelepciunii. Dar tocmai de aceea ar fi interesant să privim cu mai multă atenție și ce ne aduce ea în schimbul elanului care ne îndeamnă să o căutăm.

Să privim deci *Tigru și dragon*, filmul lui Ang Lee, recompensat cu cele mai importante premii chiar la Oscar. Regizat și realizat cu actori asiatici, chiar dacă este o producție occidentală, pelicula ar trebui să ne ofere cel puțin câteva indicii ale profunzimii și gândirii originale din spațiul la care face referință. Asia este o măsură a clarității și autodiscipliniei pentru un simplu european. Ea s-ar investi cu nenumărate alte calități în reprezentarea simbolică pe care i-o dedică un fiu al culturii sale cum este Ang Lee. Rezultatul, însă, nu urmează nici pe departe aceasta logică. *Tigru și dragon* excelează, din contră, prin imaginea comercială a unei Chine de basm în care niște aventuri naive ale unor eroi copilăroși se folosesc de spectaculosul artelor marțiale ca monedă forte pentru succesul comercial. În rest, rețeta americană este aplicată cu fidelitate până într-atât încât fără aportul imagistic al operatorului și fizionomiile exotice ale actorilor, pelicula ar fi putut la fel de bine să aparțină producției hollywoodiene (și nu al uneia de vârf). Povestea puerilă a iubirii neîmplinite dintre doi maeștri Wudan, condimentată cu dragostea

pasională a fiicei unui guvernator (și ea talentată în artele marțiale) pentru conducătorul unei cete de jefuitori din pustiu, nu pregătește prea multe surprize spectatorului amator de suspans. Filmul, de fapt, se dorește romantic, ca un basm cinematografic, cu eroi negativi și pozitivi ce-și dispută victoria. Finalul nu dezamăgește pe nimeni, el acordă câștig de cauză principiului binelui și-al iubirii în secvențe naiv condimentate cu legende locale și priviri languoase... universale.

Până și față de gustul îndoielnic al premiului Oscar, pelicula pare diluată și siropoasă. Distincția pentru cel mai bun film străin devine, astfel, o palmă poate nemeritată pentru producțiile europene care, cu siguranță ar fi avut mai mult de oferit. Dar cum trofeul este o binecunoscută recompensă pentru abile jocuri de culise, se poate doar concluziona că intuiția industriei americane a acordat câștig de cauză revenirii în forță pentru anul ce urmează a filmelor cu arte marțiale. Interesul publicului fiind, se pare, concentrat pe invazia de propovăduiri și superstiții smulse filozofiei asiatice, spectacolul cinematografic ar trebui să-și adapteze ingredientele pe direcția modei. Îmi îngădui să contrazic în acest sens personalitățile ilustre din topul filmului mondial. Individualitatea omului Vestic poate fi influențabilă și dezorientată în acest moment, dar în nici un caz nu-și va uita reperatele pe care istoria unei mari culturi le-a clădit în lăuntruul său. Succesul acestui surrogat de soluții asiatice, care garantează evoluția pe treptele spiritului, indică de fapt o căutare mai profundă, la nivel personal, a identității spirituale oarecum rătăcite în acest plan al progresului științific și civilizator. Fără îndoială, omul își va regăsi valorile în cadrul propriilor tradiții fără să apeleze la comerțul cu iluzii venit din Orient.

FĂRĂ COMENTARII

„Pe individul Dan-Silviu Boerescu îl cunoaște toată lumea ca pe un cal breaz. Un tinereț impertinent și - de multe ori - scârbos, care își numește nesimțirea crasă cinism, iar lipsa de lecturi postmodernism.

Nu am nimic personal cu el, dar cred că e de datoria mea să-i luminez pe cei care n-au avut de-a face cu el în privința modului în care acest domn (dacă îi pot spune așa) înțelege să facă critică literară.

În primul rând, individul nu citește absolut nici o carte dintre cele pe care - chipurile - le critică. Se mai și laudă cu asta.

În al doilea rând, succesul metodei lui critice se calculează în numărul de scriitoare «futate» (ca să-l citez).

Apoi, mi se pare absolut de neînțeles (?) de ce, deși e, totuși, un filolog (măcar a absolvit o facultate în domeniu), a ajuns să susțină un grup de ingineri și maiștri mahalagii, care n-au nici o legătură cu literatura. De fapt, o explicație există. La începutul anilor '90, când Boerescu se lansase trup și suflet (cât are) în presa pornografică, încuraja tot felul

de indivizi din jurul lui, ziaristi de conjunctură, să comită literatură. Și indivizii s-au apucat să scrie, folosind cele câteva romane S.F. citite în adolescență și convingerea că Dumnezeu, prin intermediul criticului care, totuși, făcuse o facultate umanistă, le pusese mâna în cap.

Galeria de scriitori mediocri promovați de D. S. B. a crescut continuu, el și-a dat, probabil, seama că, cu cât scrie despre mai mulți scriitori are șansa să devină mai celebru și să parvină mai ușor. Totuși, nu pot spune că acești scriitori nu au fost selectați.

Au fost. După chipul și asemănarea criticului. Adică scriitori mediocri, cu mentalitate de barbugii, cu pasaje pornografice și un scris cât de cât spumos.

Puținii autori valoroși ai anilor nouăzeci (Cristian Popescu sau Ioan Es Pop) nu au avut nici o tangență cu individul, fiind coopțați în grupul lui în virtutea arhetipului generaționist, și doar pentru a da o oarecare credibilitate grupului.“

(Marius Ianuș - „Vatra“)

ARMONII DE PRIMĂVARĂ

În zilele de 28 și 29 aprilie 2001, în orașul Vișeu de Sus, se va desfășura cea de-a XXIII-a ediție a Festivalului interjudețean „Armonii de primăvară“, manifestare cultural-artistică organizată de Inspectoratul pentru Cultură al județului Maramureș, Centrul Creației Populare Maramureș, Primăria orașului Vișeu de Sus, Casa de Cultură și Cenaclul literar

„Andrei Mureșanu“.

Manifestările se vor desfășura după cum urmează:

28 aprilie - **Ziua literaturii - Festival de poezie și proză scurtă**, în cadrul căruia va avea loc un concurs dotat cu premii.

29 aprilie - **Ziua folclorului**.

RECUPERAREA LITERARĂ A UNEI PROVINCII

(urmăre din pagina 5)

Ultimul dintre poezii dobrogeni antologați în **Corabia de fildeș** e Boris Deșliu (născut în 1917, la Turtucaia, mort în 1998 la București). El face parte din gruparea de la Festival, dar editorial a debutat abia în 1970 cu placheta **Zi dramatică**, ilustrând ceea ce se numește, în ultima vreme, „generația recuperată“. Mai mult decât alți confrăți ai săi, Boris Deșliu aduce în poezie peisajul dobrogean, apelând chiar la un lexic specific (pocivalcă, ceamniță, ispol, lăji, ulier, ostrovatic, defcan, golișnă etc.), preponderență având cel autumnal cu tristețile lui simboliste fără margini precis conturate: „Au poposit la hanuri chervenele tăcerii.../ Plec, iar cu gândul, toamnă, cum ai pleca c-un mort/ Spre hergheraii lunii din pocivalca serii./ Să-ți plâng tuberculoza și-n palme să ți-o port“ (**Port în palme moartea toamnei**). În poezia lui Boris Deșliu se intruzionează un spațiu și un timp halucinatoriu, al depărtărilor difuze de dinainte de cântecul nocturn al cocoșilor spul-

beratori de vrajă, dorind să evadeze în afara amintirilor, convențiilor și prejudecăților. Orașul îi prilejuește scrierea unor pasteluri în registru expresionist asfixiant, iar tramvaiul cu care se întoarce acasă - 14 - e asimilat lunii stixice. Poetul meditează la ieșirea inutilă din istorie, ca și la irecuperabilii ani scurși fără țel. Îngroparea unui cablu telefonic îl poartă cu gândul la cultul morților inițiat în negurile omenirii. Dobrogea natală o regăsește în Grădina botanică din Capitală. Accentele esenienene nu-și întârzie pătrunderea în text: „Parcă n-am fost tânăr niciodată/ parcă niciodată, niciodată/ cornul lunii nu m-a săturat“ (**Patru cântece grave**).

Boris Deșliu e un poet cu multiple disponibilități lirice, de la delicatul cântec de leagăn la balada grotescă, gata oricând să probeze virtuozitățile de ordin formal și virtuți premonitive (**Negația - 1942, Nu mă aștepta**), ori să-și expună camuflat câte o *ars poetica* în piese lirice de factură meta-poetică și autoreferențială (**Schimbul trei, Bătrânul, Grotescă, Când au murit cântecele mele, când?**).

O antologie literară, oricare ar fi ea, pilulizează

Biblioteca noastră

1) **Manole spre Ida** (Emil Stănescu), versuri, Editura Bibliotheca.

2) **Temnița fotografiilor de familie** (Liliana Grădinaru), memorii, Editura Eminescu.

3) **Vitraliile retinei** (Liliana Grădinaru), versuri, Editura Eminescu.

4) **Singurătăți** (Mia Victor), proză, Editura Eminescu.

5) **Umbra sufletului** (Vasile Zetu), versuri, Editura Augusta.

6) **Proximitatea lui Eminescu** (Șt. I. Ghilimescu), eseu, Editura Bibliotheca.

7) **Zece ani de singurătate** (Ilie Chelariu), versuri, Editura Augusta.

8) **Arta comentariului** (Doina Bogdan-Dascălu), eseuri, Editura Augusta.

9) **Lumina trupului** (Răzvan Iancu), versuri, Editura Pro Transilvania.

10) **Răstigniri** (Nicolae Panait), versuri, Editura Culturală Chiriac.

11) **Stanțe burgheze** (George Bacovia), versuri și desene, Editura Design.

12) **Restituiri** (Teodor Sărăcuț-Comănescu), proză, Editura Dacia.

13) **Anarhic** (Dorin David), proză, Editura Paralela 45.

14) **Paradigma eminesciană** (Marin Mincu), eseuri, Editura Pontica.

13) **Impostorul** (Mihai Ghivirigă), proză, Editura Scriptum.

unul sau câteva rafturi de bibliotecă Zeci de cărți devenite intruabile cu trecerea timpului sunt compactate între două sau câteva perechi de coperte și astfel munca exegetului mai tânăr sau a simplului consumator de literatură e mult facilitată. O antologie cum e **Corabia de fildeș** are funcționalitatea unui releu spre care converg parfumuri din anotimpuri revoluate spre a irumpe de aici cu și mai mare intensitate, meritul ei fiind cu atât mai mare de stimă cu cât, dincolo de ocazionarea unei plăceri a lecturii de poezie autentică, schimbă tranșant optica despre o provincie românească socotită mai puțin decât modestă din punct de vedere cultural ori de câte ori se face câte un bilanț istoric. Ovidiu Dunăreanu și Victor Corcheș nu inventează precursori, ci atrag cu îndepățire atenția asupra trecutului literar al Dobrogei, relevând niște rădăcini culturale de referință, sentimentul cu care închizi cartea fiind unul tonifiant, ea armonizându-se și complementarizându-se cu alte lucrări însuflețite de același țel justițiar precum **Scriitori și reviste la Pontul Euxin** a istoricului literar Enache Puiu ori, mai nou, cu **Presă și teatru în Dobrogea** a Aureliei Lăpușan, spre a nu aminti decât două din numeroasele lucrări ce explorează un timp și un spațiu unde filonul surprizelor reabilitative e departe de-a fi fost secătuit.

pedro casals:

RUGURILE REGELUI

“Cât de liniștit și de încrezător dormea, sub niște ferestruici joase dând direct în stradă! Ieșea la plimbare prin împrejurimi neînsoțit, nepăzit și dădea audiențe dezarmat și absolut singur.”

Francisco Terrones, din Cuvântarea funebră la moartea lui Filip al II-lea al Spaniei, ținută la palatul Escorial.

C RISTOBAL AVEYRO plătise cincizeci de *reali* pentru un loc în una din tribunele marii piețe centrale din Valladolid, pe care o sumedenie de dulgheri le ridicaseră cu multă caznă în mai puțin de o săptămână.

Doliul stăpâna pretutindeni. Draperii negre acopereau candelabrele și statuile din biserici, țesături întunecate ca aripa corbului spânzurau de balcoane. De ferestre erau aninate postavuri groase, cernite, cu urzeala răsucită. Până și felinarele și fanarele de pe stradă fuseseră acoperite, potrivit dispozițiilor, cu capișoane întunecate, pentru ca lumina lor - și așa destul de chioară - să fie cu totul obrocită în așteptarea zilei acesteia atât de importante.

Balcoanele tribunei regale încadrau sublimarea negrului celui mai pur în mantiile doamnelor, în catifeaua ce îmbrăca jețurile, în îmbrăcămintea celor dintâi Granzi de Spania și în veșmântul unui bărbat palid, cu barba colilie, cu un aer obosit și cu vocație de statuie: regele. Împrejurimile marii piețe clocoteau de atâtea siluete. Peste douăzeci de mii de oameni se înghesuiau ca să ia parte la ceea ce urma să se întâmple chiar atunci, în dimineața aceea de primăvară.

Se cheltuiseră aproape o jumătate de milion de *maravediși* cu găzduirea și întreținerea atâtor invitați, oameni de-ai stăpânirii cu alaiul lor, și totuși se simțea un fel de nemulțumire plutind prin aer. Se zvonea că trestrei osândiții la moarte pe rug aveau să se recunoască vinovați și să ceară iertare cu umilință. Dacă se întâmpla însă una ca asta, atunci ereticii aceia aveau să se bucure de mila sfântului tribunal, adică să fie omorâți întâi prin strangulare și-abia apoi, ca hoituri, să fie dați pradă focului.

Partea cea mai grozavă a spectacolului era însă să vezi arzând de vii mlădițele ivite din sămânța cea spurcată a învățării *doctorului* Agustin de Cazalla, care fusese confesor regal și apoi - conform judecătorilor săi - membru plin al Curții Diavolului. Dar dacă acum prăsila aceea sortită flăcărilor avea să-și recunoască greșelile și să le abjure, desigur că nemulțumirea urma să fie generală. Că doar moartea pe rug a celor mai înverșunați vrăjmași ai credinței era momentul de apogeu al spectacolului!

Mulți veniseră și nădăjduind să vadă cum erau rași noii creștini. Cei ce nu se pocăiau erau

supuși unui penultim chin înainte de arderea pe rug, adică li se ardea barba cu crengi aprinse de ghimpoasă. “Ia să-i bărbierim pe câinii ăștia!”

De la tribuna lui din scânduri negeluite, Cristóbal Aveyro observa cu luare-aminte absolut totul, fără să pară însă interesat. Era un bărbat mai degrabă slab, cu nas vulturesc. Purta pieptar negru, înfrumusețat cu o coleretă la gât și, la capătul mânecilor, cu o spumă de dantele fine de Bruxelles.

- S-or pocăi înainte? - întrebă un omuleț cu mutră de hienă, așezat în rândul din spate.

- Javrele astea îs în stare să ne strice tot cheful. - Vecinul lui își frecă ochiul cu un deget și se strâmbă. N-ar fi prima dată când aș păți așa ceva

Lângă Aveyro ședea o hangiță; era o femeie cu fața ca o lună plină. Muierea duhnea a apă de portocal muiată în veche sudoare nespălată și se uita fix la unul dintre cei mai fideli clienți ai ei, un tip burtos cu aer de codoș, aflat lângă ea. Îi făcu un semn și se lansă:

- Pun rămășag pe treizeci de *reali* că măcar unul și tot e ars.

- Mă provocă, la o adică?

- Nu, că nu mi-i felu’.

- Bine, atunci pe patruzeci.

- Patruzeci..., fie, cu voia Domnului.

- Pari foarte sigură c-o să-i câștigi.

- Nu mă dau mare și tare, da’ tot știu eu ce știu.

Cei de lângă ea, din tribuna rustică, trăgeau cu urechea la discuție, fără ca măcar să se prefacă. Aveyro se uita și el, mai cu coada ochiului, la hangiță.

- Ce zici că știi? - întrebă clientul cel fidel, cu un aer provocator.

- Ce contează? - replică ea, savurând efectul produs asupra tuturor celor dimprejur. Își duse la gură degetele ca niște cărnăciori și propuse - : Dacă ai curaj s-arunci în joc cincizeci de *reali*, atunci îți zic.

Tipul de lângă ea își miji ochii și încuviință:

- Bun, așa rămâne, acu’ deșartă-ți sacul.

Femeia zâmbi răutăcios și atotștiutor:

- Află că fata n-o să cedeze pân’ la capăt.

Poate nici nu-și dădu seama, dar vorbise cu oarece admirație.

- Ce te face să fii așa sigură?

- Păi știu, că-i nepoata lui Juan Sánchez, ăl de-a fost pe vremuri paracliserul fratelui lui Cazalla. Țla a fost și el ars de viu în fața regelui..., și-ți dai seama, așchia nu sare departe de pom... Se întrerupse, își dresă puțin glasul și adăugă cu alean: - Țla știu c-a fost un autodafé pe cinstre. Erau acolo peste o sută de mii de oameni. Pe-atunci eram doar o puștoaică, dar îmi amintesc totul cu de-amănuntul, de parcă acu’ s-ar întâmpla. Dacă-apuci să miroși o singură dată carne de eretic pârjolit, apăi...

- Tot atunci l-au ars de viu și pe Carlo de Seso - afirmă cu gravitate un cavalier care se scobeia între dinți cu un bețigaș ascuțit și care purta o coleretă atât de măreață și de impecabilă încât să fi zis că-și poartă capul pe o tavă ondulantă. Meseriașul care o făcuse își cunoștea meseria și nu cruțase nici amidonul, nici fierul de călcat. Cavalierul continuă cu mai mult aplomb: Chiar în drum spre supliciu l-a întrebat pe Majestatea-Sa cum de îngăduie să fie astfel omorât un om de viață nobilă.

Dădu să adauge ceva, dar nu putu. Un alt cavalier, încă mai somptuos dar și mai vârstnic, îl întrerupse ca să povestească sfârșitul:

- Iar regele a spus: “Eu cu mâna mea aș căra butucii să-mi ard fiul pe foc, dacă el s-ar dovedi tot atât de pervers ca dumneata”.

Ochii tuturor celor de față se întoarseră atunci ca la comandă spre cel ce rostise cândva acele vorbe. Filip al II-lea stătea tot acolo, în tribuna regală, ca atunci, demult, dar acum se chircise cumva înainte, stomacul îl martiriza ca o mașinărie stricată și arzătoare, iar mâna cea bună îl durea. Era propria umbră îmbătrânită.

Clopotele din Valladolid așteptau semnalul și de cum începură să bată cele ale Sfântului Oficiu, se porniră și ele ca o cascadă de dangăte, ca o adevărată cataractă, însuflețindu-i pe spectatorii autodafelui.

Cu o zi în urmă, spre seară, bărbații și femeile care trebuiau să compară dinaintea sfântului tribunal din cauza unor sentințe ce nu erau capitale fuseseră închiși în două săli separate. Iar acum, pe la colțuri de stradă, predicatorii ambulante erau deja răgușiți de cât propovăduiseră, toată noaptea, de pe podiumuri improvizate, împotriva păcatelor celor condamnați.

Pe la nouă seara, un călugăr slab ca spinul îi vizitate pe rând pe cei ce aveau să fie omorâți și care își petreceau restul nopții singuri în celulele lor. Degeaba se strădui el s-o facă pe Magdaler Sánchez să-și recunoască greșeala și să se pocăiască. Fata nu împlinise încă șaisprezece ani, dar nimic n-o clinti, nici măcar perspectiva imediată a mistuirii pe rug.

Călugărul se gândi că poate a doua zi în zori fata cea eretică i se va spovedi, recunoscându-și

În 1989, cu romanul *Rugurile regelui*, catalanul Pedro Casals devenea finalistul Premiului Planeta: era o narațiune captivantă - construită baroc ca epoca aceluia mare monarh care a fost Filip al II-lea al Spaniei - , pendulând savant între tabloul cât mai nuanțat al timpului apus și romanul alert, de spionaj plasat în secolul elisabetan. Îl traduc din pură plăcere, fiindcă de multă, multă vreme limba spaniolă mi s-a impus parcă de la sine, eu doar intuindu-i marele potențial de frumuseți culturale. Spiritualitatea spaniolă m-a îmbogățit îndestul, venind să confirme alte intuiții, pe care le avusesem din adolescență. M-am regăsit în severitatea caracterului hispanic, căruia duhul baroc avea să-i dea poate ultima, oricum cea mai prețioasă strălucire. Alegerea mea din perioada studenției nu m-a dezamăgit niciodată. Mă recunoșteam în păgubosul Don Quijote, dar și în severii cavaleri de Calatrava; mă încânta inteligența mușcatoare a lui Quevedo, dar și idealismul arzător al marilor mistici spanioli care a înaripat și penelul, altfel balcanic, al lui El Greco. Mă covârșea măreția sumbră a Escorialului și vibram de simpatie față de marele-i ciitor, Filip al II-lea, fiul demn și neîngăduitor cu sine însuși al lui Carol Quintul...

Dar această mărturisire de credință ar fi incompletă dacă nu m-aș referi în primul rând la a doua mea mamă după cea naturală - și anume la limba română -, față de care nutream devotamentul absolut. Simțeam că limba mea maternă este o minune pe care n-o prea meritam, nici eu ca vorbitor al ei, nici neamul care a înmlădiat-o cu supreme frumuseți, pentru ca deseori s-o uite sau s-o ponegrească) și am în minte un anume prozator din anii '70, emigrat de mult în S.U.A., pentru care limba română era, vezi Doamne, "mult prea săracă, prea mărunțică"! Vă vine a crede?). Dimpotrivă, spun eu, limba română și literatura căreia i-a dat naștere cu imense sacrificii sunt unicele noastre repere sigure în lume. Din cultivarea ei să ne facem nu o datorie, ci o religie.

...rățacirea: "înțelege că n-aș vrea să te văd pătîmind în flăcări. Ești prea tânără.. Numai Cazalla a fost de vină, dându-ți un exemplu rău. Așa procedează toți lupii aceștia înveliți în piei de oaie... Și când te gândești că tot talentul lui de predicator și l-a pus în slujba demonului. Oh, Doamne Sfinte!"

Intră în celula de alături. Cei doi bărbați sortiți rugului se lăsă convingși cu greu. Unul dintre ei era bătrân și recidivist. Celălalt, doar încăpățânat, avea părul deschis la culoare; mergea pe treizeci de ani; abjurară relativ repede, cu formula consacrată:

- Abjur, și urăsc, și anatemez orice erezie și apostazie care se ridică împotriva sfintei credințe catolice, a legii evanghelice a Mântuitorului și Salvatorului nostru al tuturor, Domnul Iisus Hristos, și împotriva Scaunului Apostolic și a Bisericii romane; și în primul rând mă lepăd de acelea anume în care eu, păcătosul și răul, m-am prăbușit.

Călugărul părăsi celulele, după ce îi îmbrățișă pe cei doi bărbați. Ieșind din închisoare își zise: "Să vedem dacă și fata se pocăiește mâine, înainte de aprinderea torțelor, deschizându-și astfel porțile Cerului".

Oamenii Inchiziției îi îmbrăcaseră pe fiecare dintre condamnați cu veșminte corespunzătoare sentinței. Clopotele băteau asurzitor, sunetul lor metallic părea să străpungă urechile mulțimii ce se înghesuia de zor încercând să se apropie cât mai mult de centrul pieței; gloata vedea în desfășurarea faptelor nu numai evenimentul major, ci și un motiv de a veni grămadă la Valladolid, din împrejurimi și de mai departe, în căutare de mângâieri spirituale.

În sfârșit, începu procesiunea "cruții verzi". Însă înainte, și în văzul tuturor celor prezenți, li se oferă condamnaților o masă compusă din orătării fripte și friptură de miel.

Hangița exclamă, din tribună:

- Maică, măculița mea! Da' ereticii ăștia mănâncă mai bine ca un duce!

- Chiar, că prea-s căutați în coarne - scuipe într-o parte cel ce tocmai încheiase rămășagul cu ea.

Dar puțini dintre cei ce urmau să-și audă sentințele gustară câte ceva.

- Ia te uită la ei cum se fac că nu mănâncă - observă patroana hanului "La pintenul de aur".

Femeia aceea, văduvă și avută, își învârtea afacerile cu mână de fier.

Pe Magdalena Sánchez o îmbrăcără într-un veșmânt special, un *sambenito* care spunea totul: un cămășoi galben fără mâneci pictat cu o mare cruce a sfântului Andrei și cu diavoli prăvălindu-i pe eretici în flăcările iadului. Îi îndesară pe cap mitra înaltă, plină de poze cu draci scâlâmbăiați, și îi prinseră limba cu clești din lemn de pin. Cu o singură frânghie, nouă, îi legară mâinile și gâtul.

Când biata fată trecu prin fața platourilor cu pui fripți nu își putu reține un fior prin tot trupul. Se clătină și închise ochii.

Cristóbal Aveyro, de cum reuși să distingă costumația fetei, își zise: "S-a ținut tare". Și răsuflă ușurat.

Hangița își luă un aer victorios:

- Ai mei își *realii* tăi. Și arată cu degetul spre fată: I-ai văzut *sambenito* de pe ea?

- Oi fi având dumneata dreptate, dar mai așteaptă puținel... Poate că vederea rugului o s-o facă să-și schimbe părerea.

- Mira-m-aș... O să pierzi. Ți-o zic eu!

Cei doi bărbați care abjuraseră în fața călugărului aveau limba prinsă în căluș, o cruce în mână și *sambenitos* ca al Magdalenei, dar cu focul răsturnat, cu flăcările în jos.

Aveyro îl străpunsese cu privirea pe cel mai tânăr dintre ei: "Le-o fi spus ceva din cele tănuite până acum...?"

Procesiunea se urni greoi spre locul supliciuului, iar spectatorii autodafelui îngenuncheară, pe când răsuna *Vexilla regis rodeunt*, cântat solemn de un cor.

În frunte mergeau copiii Doctrinei Creștine, cu stihare pe ei. Urmau osândiții, în ordine strictă. În avanscena tribunei regale, nobilii păreau un ghem de fețe cernite. Regele se uită fix la Magdalena Sánchez și se întrebă: "Așa s-ar cuveni s-o sfârșească și persoana care a vrut să mă omoare? Trebuie s-o pedepsesc ca pe nepocăita aceasta?"

Copiii Doctrinei Creștine cântau acum litaniiile sfinților. Corul le răspundea: *ora pro illis*.
(continuare în numărul viitor)

TRIUMFUL INTELIGENȚEI

de ION CREȚU

În noiembrie trecut, literatura engleză a suferit la mare pierdere prin moartea lui Malcom Bradbury - la numai 68 de ani. În martie 2000, Curtea regală britanică îl înobilase pentru meritele sale deosebite dovedite în slujba coroanei. S-a remarcat ca romancier, critic și profesor de literatură și ca susținut vulgarizator al culturii și civilizației engleze. Cei care l-au cunoscut au avut numai cuvinte de laudă pentru convivialitatea sa, pentru zâmbetul său bordat de o ironie bonomă, pentru capacitatea sa de a aduna în aceeași încăpere personalități care abia au loc pe aceeași planetă. A fost o personalitate complexă, dotat cu un mare talent literar, dublat de o inteligență voltairiană. Romanele sale au continuat, tematic și stilistic o tradiție bine conturată de înaintașii săi Evelyn Waugh și, îndeosebi, Kingsley Amis: literatura campusului universitar. El nu a fost singur în acest demers, l-a însoțit bunul lui amic David Lodge - plecat și el, anul acesta, din rândul celor vii.

În ce constă romanul comic universitar - explica nu demult James Shapiro, profesor la Universitatea Columbia din New York: "din expunerea teoreticienilor plini de pretenții, o doză de adulter și puțin umor creat din jocul cu limba engleză. Personajul și intriga contează mai puțin decât ideile. Iar ceea ce debutează în notă comică sfârșește în mod invariabil pe a notă întunecată".

Asocierea lui Bradbury cu Lodge a mers până într-acolo încât nu o dată cei doi au fost confundați. De altfel, deși foarte diferiți, ei au făcut foarte puțin pentru a fi percepuți ca entități literare distincte, din contră: au fost colegi, au colaborat la multe proiecte literare, s-au luat ca modele epice, au apărut unul în romanele celuilalt, totul într-un joc subtil, inteligent, în care ludicul și gravul se întrețeau armonios. Dar, așa

cum s-a observat, romanele lui Bradbury au fost mai ambițioase din punct de vedere tehnic, mai puțin comice și "ca atare mai puțin comerciale" decât ale lui Lodge. Bradbury a fost conștient de prețul pe care a trebuit să-l plătească pentru linia experimentală pe care a adoptat-o și, într-un interviu acordat revistei "The Peris Review", a spus că „rămân foarte mulți scriitori pentru care scrisul nu este o ocupație economică, ci o vocație iar cartea un loc pentru explorare și nu a commodity".

Romanul postum **To the Hermitage (La Ermitage)** oferă o surpriză dintre cele mai plăcute fanilor lui Bradbury. În vreme ce în cărțile sale antume personajul principal este Bradbury însuși - dacă sfatul potrivit căruia trebuie să scrii despre ce cunoști mai bine merită toată atenția, cine poate fi mai aproape de sufletul scriitorului decât el însuși?! - de data asta, Bradbury face o excepție: eroul este Denis Diderot, figura centrală a Iluminismului francez - "cel mai bine cunoscut în zilele noastre ca stație de metro sau ca district parizian", cum notează autorul însuși în prefață. Dar Bradbury nu este atras, firește, atât de principalul autor al **Enciclopediei**, cât de cel al **Nepotului lui Rameau** și a lui **Jacques Fatalistul**. El propune nu numai un personaj principal, ci o notă specifică: o cotitură finală spre elegiac. În rest, multe din armele tradiționale ale lui Bradbury sunt folosite cu aceeași virtuozitate: tiradele satirice, atacurile la adresa deconstrucției, aventura erotică etc. - respectiv acele date specifice prozei lui Bradbury, care i-au atras cel mai adesea calificativul de scriitor (mega) inteligent. Miza, de data asta, este superioară: el explorează istoria pentru a descoperi ce-i rezervă ea scriitorului. "Este ca și când Bradbury și-ar fi început romanul, un anumit tip de roman, la începutul anilor '90, pe când vechile bătălii universitare păreau importante și apoi îți poartă cartea într-o direcție total nouă când l-au acaparat gândurile despre moarte - a lui Diderot și a lui însuși".

Romanul este conceput ca un dialog între "atunci" - 1773 - și "acum" - 1993; "atunci" reconstruiește o călătorie întreprinsă de Diderot în Rusia, la curtea puternicei țarine Ecaterina cea Mare. Aproape în fiecare după-masă, Diderot și gazda lui se întâlnesc în muzeul Ermitaj unde se duelează în discuții fine și flirtează. După o vreme, Diderot se întoarce la Paris și când moare, biblioteca lui, pe care o cumpărase Ecaterina și i-o lăsase în folosință, ia drumul Ermitajului. "Acum" face radiografia lumii în care trăim azi.

Romanul reconstruiește nu doar datele intelectuale ale unei epoci - ale celor două epoci, a *vrai dire*, a lui "atunci" și "acum" - dar o face în stilul inconfundabil al lui Bradbury: hiperinteligent. Jocurile de cuvinte, acumulările, repetițiile, ironiile, construcțiile verbale spumoase, neașteptate, întreg arsenalul lingvistic atât de bine strunit în romanele sale anterioare sunt puse în slujba reconstrucției - și a deconstrucției epice. În

La Ermitage se întâlnește ce este mai bun în tot ceea ce a scris Bradbury - de la **The History Man** - romanul care înnoadă o tradiție, la **Welcome to Slaka** - această enormă parodie a manualelor turistice (la concurență, pare-se, cu demersul lui Ionescu în cazul metodei *Berlitz* de învățare a unei limbi străine).

Iată, spre edificare, următorul pasaj, în care ținta ironiei lui Bradbury este Suedia contemporană: "Dar, cum voi descoperi, cel mai scump lucru în această țară decentă, plăcută, nepretențioasă, liberală este însuși banul. Mă aflu într-o bancă în piața Storgatan, plantată cu copaci, chiar în vârful dealului deasupra portului. O bancă peste măsură de drăguță - simplă, modernă, cu un parter amplu, albă, computerizată mirosind a cafea proaspătă, plină cu oameni drăguți. Atât de drăguți încât știu că ceva lipsește: furia demonică a banilor, pericolul monedei, ca să nu mai spun nimic despre camerele de securitate înclinate, ecranele anti-glonț și guarzii care se joacă cu automatele Kalașnikov de care au nevoie băncile moderne. Au dispărut o dată cu rolul central în Liga Hanseatică, stăpânirea comerțului baltic, rolul de finanțist al războaielor europene. Dacă memoria mea imperfectă este corectă, cred că Suedia a dezvoltat conceptul de Bancă Națională. Înainte de toate, au dispărut cu o provizie decentă de obiecte din care sunt făcuți banii: mineralele hârțiile.

Pentru a folosi rezervele minerale din Norvegia suedezi s-au dispensat de metalele prețioase și au inventat simpla, decenta, democratica monedă din cupru: o mare invenție când doreai să cumperi o pâine, deși dacă voiai să cumperi ceva cu adevărat scump - una din acele mese suedeze, de exemplu - trebuia să mergi la cumpărături nu cu o pungă de bani, ci cu o căruță trasă de cal. Deci (mă întreb) de ce am eu atâtea probleme să duc la bun sfârșit o tranzacție economică normală, un simplu act de schimb (în engleză *rates of exchange* - aluzie la romanul cu același titlu n.n.)? Am venit la această frumoasă bancă blondă pentru că vreau să schimb lire englezești în dolari americani. În lumea banilor asta este o pretenție normală, rațională. La un frumos ghișeu blond, stă o frumoasă funcționară blondă bătând de zor la frumoasele clape ale computerului ei. Asemenea tuturor persoanelor întâlnite de când am sosit în dimineața asta pe aeroportul Arlanda este serioasă, amabilă, politicoasă - *civic*, acesta trebuie să fie cuvântul potrivit. Așa sunt suedezi. Țara Urșilor a simțit totdeauna că este ca o școală primară Islington cu tundră. Mai întâi îmi cere documente. Pașaportul. Permisul de conducere. Asigurarea de călătorie. Asigurarea de sănătate. Numărul de la Asigurările Sociale. Perfect. Am hârții, prin urmare exist. Mă întreabă de *traffik*, *devise*, *curso*, *cambio*, schimbul pe care vreau să-l fac. Cum voi plăti? Îi dau un splendid *portefeuille* plin cu Visa, American Express, Diner's, Barclaycard, Master Charge, British Airways Executive Club. Am plastic, prin urmare cumpăr. Dar nu, se pare, în Suedia modernă. Etc., etc."

Poate că judecata este puțin cam prea severă, dar dacă s-ar putea reproșa ceva lui Malcom Bradbury, ale cărui merite sunt numeroase și mari - nu ultimul dintre ele este inaugurarea, împreună cu Angus Wilson, a primului curs de *creative writing*, din Anglia (Europa?) - atunci, cu siguranță, acel ceva este un dezecilibru evident dintre creativitatea nativă și inteligența naturală în favoarea celei din urmă.

L a sfârșitul lunii martie, Oskar Pastior - unul dintre cei mai buni poeți germani ai momentului - a fost prezent pentru câteva zile în România, prilej cu care i s-a decernat Premiul pentru excelență al Fundației Culturale Române și i s-a lansat o carte publicată cu puțin timp înainte la editura aceleiași fundații.

În scurta sa trecere prin București, Oskar Pastior s-a întâlnit de două ori cu cititorii, o dată la Institutul „Goethe”, în sala de spectacole și conferințe, și o dată în sala „Goethe” a Facultății de limbi și literaturi străine.

Mai cu seamă ultima întâlnire e încărcată de semnificații speciale: Oskar Pastior se afla din nou, după mulți ani, în fața studenților germaniști din București - de astă dată în calitate de autor consacrat, după ce, odinioară, ținuse aici seminarii de lingvistică.

El însuși absolvent al secției de germanistică a Universității București, Oskar Pastior s-a născut la Sibiu în 1928, și-a petrecut cinci ani din viață într-un lagăr sovietic de muncă (1945-1950), a lucrat un timp ca redactor la Radio, unde s-a ocupat de emisiunile în limba germană, iar din 1969 trăiește în Berlinul de Vest. Din generația mai veche de scriitori originari din România, este, poate, cel mai cunoscut și apreciat.

Și fi și greu să nu se întâmple așa, de vreme ce este o poezie atât de incitantă, care lansează instant provocări poetologice mai tinerilor poeți. Faptul e demonstrat de simpatia și interesul de care se bucură Pastior la colegii săi mai noi. De exemplu, în recenta sa vizită în România a venit însoțit de Ernest Wichner, fost membru al Aktionsgruppe Banat, stabilit și el în Berlinul occidental, care l-a secondat la toate ieșirile în fața publicului - inclusiv la cea de la Institutul „Goethe”, unde li s-a alăturat și Gellu Gărmăș, prietenul și mentorul lui Oskar Pastior, într-un fel de paradă a generațiilor.

Cartea tipărită de Editura Fundației Culturale Române se intitulează **33 Poeme cu Petrarca** și reproduce volumul **33 Gedichte**, semnat Oskar Pastior și Francesco Petrarca, apărut la Carl Hauser Verlag din München, în 1983. Ediția românească este varianta trilingvă originalului bilingv. Traducerea sonetelor lui Petrarca a fost preluată după versiunea din 1974 a Etei Boeriu, iar transpunerea în românește a poemelor în proză ale lui Oskar Pastior aparține Norei Iuga.

UN PETRARCA SUBIECTIV

de MARIA IROD

33 Poeme cu Petrarca s-au născut dintr-un proiect inedit prin care "un ins de cincizeci de ani bătuți pe muchie, originar într-un ținut încălțat în păduri și transilvan ondulatoriu, împins de biografia proprie încoace și încolo, stabilit azi în anonimul Berlinului occidental, a încercat, printr-o verbaliere stilizată a persoanei sale, să se apropie de poeziile și de persoana colegului său Francesco, acolo, în spatele celor șapte coline transalpine." (*Epilog cu privire la proiect*). Așadar, textele rezultate din această temerară excursie în timp sunt expresii de sine în contact cu alteritatea sau, mai bine zis, "traducerea" în limbaj a unei stări auto-provocate de amețitoare imersiune într-un univers străin. Mișcare întotdeauna reversibilă, fiindcă poetul nostru nu rămâne prizonier în hățișul cuvintelor și imaginilor celuilalt, nici nu se pierde în încercări inevitabil ratate de a reda "aceste texturi poetice exact așa cum sunt; parcă așa ceva ar fi posibil?", ci pleacă mereu spre teritoriul Partenerului de dialog poetic, a "mărimii literare cu P (=Petrarca)", pentru a se găsi acolo pe el însuși. Când încearcă să surprindă metaforele celuilalt *in statu nascendi*, Pastior își studiază de fapt propriile reacții la niște semnificații pe care un alt poet, dintr-un cu totul alt context istoric și cultural, i-a investit cu un anume înțeles. Puntea între cele două lumi este foarte fragilă, iar Oskar Pastior n-a avut nicidecum ambiția de a se întoarce din riscanta călătorie cu un conținut de o fidelitate maximă față de original. Mult mai interesant i se pare lanțul de sugestii și asocieri, de divagații și nuanțări, pe care i-l prilejuiește apropierea de Petrarca. Împrejurarea că nu știe limba italiană e mai degrabă un avantaj, dacă ne gândim la efortul suplimentar - și implicit la zăbovirea mai îndelungată asupra textului - pe care acest lucru îl presupune. În munca meticuloasă de descifrare a sonetelor, în care trebuie să evite capcanele întinse de asemănarea cu limba română, folosindu-se doar de dicționare și refuzând cu obstinație să consulte alte traduceri, poetul notează orice gând colateral, orice completare ironică sau serioasă a ceea ce reușește să înțeleagă din sonetele lui Petrarca. Astfel, cele 33 de poeme originale devin pretexte pentru 33 de traduceri "infidele", adică pentru 33 de replici strălucitoare la provocarea renaștă. De 33 de ori s-a înstrăinat Pastior de sine, s-a apropiat cu atenție de Petrarca, pentru a se regăsi apoi pe sine, de fiecare dată altfel. Poemele "cu Petrarca" sunt, deci, imagini de atelier care nu vorbesc atât despre "mărimia literară cu P" și presupusele sale intenții, cât despre procesul de cunoaștere al altei "mărimi cu P" (=Pastior).

Am avut norocul să citesc **33 Poeme cu Petrarca** după ce l-am văzut pe autor la

oskar pastior

Facultatea de limbi străine, citindu-și din poezii alături de Ernest Wichner și vorbind auditoriului numeros. Un contact, fie și atât de fugar, cu Oskar Pastior este necesar pentru a-i putea înțelege mai bine literatura. Poetul este un soi de Minnesanger (termen prea larg, totuși) postmodern, pe care trebuie să-l ascuți recitându-și ("cântându-și" câteodată) propriile texte. Numai așa - urmărind cadența portivită - poți să te bucuri în întregime de savoea poemelor. Oskar Pastior este un explorator neobosit al posibilităților limbajului, un maestru al jocurilor de cuvinte și al efectelor eufonice. Am spus al limbajului și nu al limbii (germane), fiindcă în poeziile sale cuvintele circulă nestingerite dintr-o limbă în alta alcătuiind, precum piesele jocului de lego, constructe lingvistice fascinante. Ascultându-l pe Pastior citind, îți vine adeseori să râzi. Mecanismele logicii formale, deconstruite prin aplicare *ad absurdum*, au acest dar de a impregna unele poezii cu un umor rafinat și irezistibil. Efectul e cu atât mai puternic cu cât hazul textelor e dublat de alura serioasă a autorului. Oskar Pastior nu are nimic histrionic: este un domn respectabil, cu un aer nevinovat, care nu face altceva decât să spună lucrurilor pe nume. Văzându-l și apoi citindu-i poemele "cu Petrarca", mi-am dat seama că în acest volum Pastior joacă foarte bine rolul cititorului, așa cum îl înțelege el. Răspunzând la o întrebare din public, poetul a spus că libertatea cititorului primează întotdeauna în fața intențiilor textului. Cu alte cuvinte, **33 Poeme cu Petrarca** s-ar putea rezuma ușor astfel: iată un Petrarca subiectiv în viziunea unui cititor genial.

O ISTORIE ILUSTRATĂ A LITERATURII ROMÂNE

1). Gabriela Melinescu, revenită de curând în țară, vorbește unui public numeros.

2). Poetul ialomițean Șerban Codrin preferă poezia scurtă: ca și frizura!

3). La un pahar de șampanie: Adrian Marino și Ioan Țepelea.

4). Cezar Ivănescu, noul consilier de Iași, își expune programul poetic. Ascultă cu smerenie Anghel Dumbrăveanu și Cassian Maria Spiridon.

5). Ion Simuț e pregătit să vorbească despre viitoarea sa istorie literară; cu autoironie, însă! Pare să-l creadă numai George Vulturescu, în vreme ce familia Schenk are alte preocupări!

Preț: 6.000 lei